

Η ΚΑΣΤΑΛΙΑ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ.

(Συνέχεια ἑξα φυλ. Η΄.)

Ὁ πάπας Πάριος, ὡς προσέπομεν (σελ. 149), εἶχεν ἰδρύσει περὶ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνος εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Λατρῶν βιβλιοθήκην, ἣς τὰ βιβλία ὁ Νικόλαος Ε΄ μετέφερον εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαν περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ 15ου αἰῶνος ἐν τῷ Βατικανῷ. — Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ ἐπλουτίσθη μεγάλως ὕστερον ἐπὶ Σίξτου Δ΄ καὶ Λέοντος Ι΄. ἐκ τῶν βι-

βλιοθηκῶν τοῦ ἐκλέκτορος παλατινοῦ, τῶν δουκῶν τοῦ Οὐρβίνου, τῆς Χριστίνης τῆς Σουηδίας, τοῦ μαρκησίου Καππόνη καὶ τοῦ οἴκου Ὀττοβόνη. Τὴν σήμερον ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἔχει ὑπὲρ τοὺς 100,000 τόμους καὶ 24,000 χειρόγραφα, ἐξ ὧν 5,000 Ἑλληνικά, 16,000 Λατινικά καὶ Ἰταλικά καὶ 3,000 Ἀνατολικά· μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἐν ἀντίτυπον τοῦ Βιργί-

(ΕΤΟΣ Α΄. Φυλλ. Θ΄. — Νοέμβριος 1861.)

λίου μικρογραφημένον περί τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος· ἐν τοῦ Τερεντίου, γεγραμμένον τὸν ἄγδρον ἢ ἔννατον αἰῶνα· ἐν παλίμψηστον, εἰς δὲ ὑπάρχουν μέρη τινὰ ἐκ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Κικέρωνος· ἐν αὐτόγραφον τῶν Ομοιοκαταληξίων (rime) τοῦ Πετράρχου, ἐν χειρόγραφον τοῦ Δάντου ἀντιγεγραμμένον παρὰ Βοκκακίου κτλ. — Εἰς τὴν προσδιορισμένην δι' ἀνάγνωσιν αἰθουσαν ὑπάρχει ἐπιμαρμαρίνου τραπέζης τὸ διάταγμα, δι' οὗ ὁ Σίξτος Ε' ἀφορίζει πάντα, ὅστις ἤθελε λάβει μετ' ἐαυτοῦ βιβλίον τι ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ἄνευ τῆς αὐτογράφου τοῦ πάπα ἀδείας. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ὀλίγας ἡμέρας τὸ ἔτος εἶναι ἀνοικτὴ, ἕνεκα τῶν ἀπειραριθμῶν ἐν Ῥώμῃ ἑορτῶν, καθ' ἃς εἶναι κλεισμένη. Ἡ συνήθεια αὕτη, ἥτις δυσαρρῆσται μεγάλως τοὺς περιηγητὰς καὶ τοὺς πεπαιδευμένους ὑπάρχει εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, αἵτινες βρίθουσιν ἀγίων.

Ἐν Ῥώμῃ ὑπάρχουσι προσέτι: Ἡ βιβλιοθήκη Ἀγγελικὴ, ἥτις ἔχει 90,000 τόμ. 60,960 διάφορα ἔγγραφα καὶ 2,943 χειρόγραφα. — Ἡ βιβλιοθήκη Βαρθολομαίου, 70,000 τόμ. καὶ τινὰ πολύτιμα χειρόγραφα. — Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀθηνᾶς ἢ Casanatense, ἔχει πλέον τῶν 120,000 τόμ. καὶ 4,500 χειρόγραφα.

Τὸ 1362 ὁ Πετράρχης προσέφερε τῇ δημοκρατίᾳ τῆς Βενετίας πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βιβλιοθήκην ἐν ἣ ὑπῆρχον πολλὰ πολύτιμα χειρόγραφα· δύναται δὲ οὗτος, ὡς καὶ ὁ ἴδιος λέγει, νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἰδρυτὴς τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγ. Μάρκου, καθότι τὰ πρῶτα βιβλία ἦσαν αὐτοῦ. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα λησμονηθέντα εἰς τινὰ γωνίαν σχεδὸν κατεστράφησαν καὶ δὲν ὑπάρχουσι σήμερον εἰμὴ ὀλίγιστα. — Μετὰ ἕνα αἰῶνα ὁ διάσημος καρδινάλιος Βεσαρίων (α)

(α) Ἰωάννης Βεσαρίων, ἐγεννήθη εἰς Τραπεζοῦντα τὸ 1395, ἀπέθανεν εἰς Ῥαβέννην τὸ 1472. Ἦτο ἱερεὺς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀγ. Βασιλείου εἰς Πελοπόννησον. Τὸ 1438, ὅτε ὁ αυτοκράτωρ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἐζήτησε νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο Ἑκκλησίας,

προσέφερεν εἰς τὴν αὐτὴν βιβλιοθήκην πλουσίαν συλλογὴν βιβλίων καὶ χειρογράφων. Ἰδοὺ καὶ τινὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν εἶχε διὰ τοῦτο πέμψει τὴν 30 Ἀπριλίου τοῦ 1468:

« Τῷ Ἐνδοξοτάτῳ καὶ ἀηττήτῳ
» Πρίγκηπι Μάρκῳ, Δόγῃ τῆς Βενετίας
» καὶ τῇ Σεβαστῇ Γερουσίᾳ, Βεσαρίων
» καρδινάλιος καὶ Πατριάρχης Κωνσταν-
» τίνουπόλεως χαίρειν,

« Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἐπροσ-
» πάθησα μετὰ μεγάλου ζήλου νὰ συλλέξω
» βιβλία ἐπὶ διαφόρων ἐπιστημῶν. Εἶχον
» ἀντιγράψει ἄλλοτε πολλὰ τοιαῦτα ἰδίᾳ
» μου χειρὶ· τὰ λοιπὰ ἠγόρασα διὰ τῶν
» χρημάτων, ἅτινα μοι ἔμεινον ἐκ τῆς με-
» γίστης μου οἰκονομίας.

« Μ' ὄλον ὅτι ἐνησχολούμην πάντοτε εἰς
» ἀναζήτησιν βιβλίων ἑλληνικῶν, ὁ ζῆλος
» μου ἤρξησεν ἔτι μάλλον μετὰ τὴν κατα-
» στροφὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν δυστυχῆ
» ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ
» ἐθυσίασα ὅτι εἶχον εἰς τὸ νὰ τὰ συλ-
» λέξω.

« Οὕτω κατῶρθωσα νὰ συλλέξω πάντα
» σχεδὸν τὰ βιβλία τῶν σοφῶν Ἑλλήνων

προσεκάλεσε τὸν Βεσαρίων, ὠνόμασεν αὐτὸν ἐπίσκοπον τῆς Νικαίας καὶ τὸν ἐπέμψεν εἰς Ἰταλίαν μετὰ καὶ ἄλλων σοφῶν. Ἡ ἔνωσις ἐκηρύχθη· ὁ δὲ πάπας Εὐγένιος δ', ἵνα ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τὸν ζῆλόν του, τὸν ἐχειροτόνησε καρδινάλιον. Ὁ Πίος ε' ἔδωκεν αὐτῷ τὸν τίτλον Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νικολάου ε' καὶ τοῦ Πίου ε' ἔλαβε πολλὰς ψήφους διὰ τὸν παπικὸν θρόνον. Ἡ αὐτὴ τῆς Ῥώμης τὸν εἶχε διορίσει εἰς πολλὰς ἐπισήμους ἐξουσίας. Ἐπροσπάθησε μεγάλως εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς τὸν ἔρωτα ὑπὲρ τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας. Οὗτος ἔγραψε πολλά. Τέσσαρα βιβλία αὐτοῦ ἐτυπώθησαν εἰς Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ ἐν « Κατὰ τῶν συκοφαντῶν τοῦ Πλάτωνος » (1469)· τὸ β', « Orationes de bello Turcis inferendo » (1471), γ'· μετὰφρασις λατινικῆ τῶν 4 βιβλίων τοῦ Περικλέους περὶ Σωκράτους (Λουβαίνον, 1533), δ', μετὰφρασις λατινικῆ τῆς Μεταφυσικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους (Παρίσιος, 1516). Προσέτι συνέγραψε πολλὰ θεολογικὰ βιβλία, ἅτινα δὲν ἐξεδόθησαν.

» καὶ ἰδίως τὰ σπανιότερα. Μ' ὅλα ταῦτα
» ἤθελα θεωρήσει τοὺς κόπους μου ἀπολε-
» σθέντας, ἂν δὲν κατῶρθωσα ὥστε τὰ
» συλλεχθέντα μετὰ τοσοῦτου κόπου ἐπὶ
» τοῦ βίου μου βιβλία, δὲν ἦτο δυνατόν,
» μετὰ τὸν θάνατόν μου, νὰ τεθῶσιν εἰς
» μέρος ἀσφαλές, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς
» πάντας τοὺς πεπαιδευμένους Ἕλληνας ἢ
» Λατίνους. Ἡ ἐνδοξος καὶ ἀκμάζουσα πό-
» λις Σου μοι ἐφάνη ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῆς
» Ἰταλίας πόλεων ἢ μάλλον κατάλληλος
» διὰ τοιοῦτον πρᾶγμα.

» Ποίαν ἄλλην πόλιν ἠδυνάμην νὰ προ-
» τιμήσω παρ' ἐκείνην, ἣν ἐξελεξάμην διὰ
» πατρίδα μου μετὰ τὴν δουλείαν τῆς Ἑλ-
» λάδος, καὶ εἰς ἣν τοσοῦτον ἐντίμως με
» ἐδέχθησαν;

» Προσφέρω λοιπὸν πάντα τὰ Ἑλληνικὰ καὶ
» Λατινικὰ βιβλία μου εἰς τὴν σεβαστὴν
» βιβλιοθήκην τοῦ Ἀγ. Μάρκου τῆς ἐνδόξου
» πόλεώς σου.

» καὶ σοὶ πέμπω συνάμα τὸ ἔγγραφο τῆς
» ἀφιερώσεως, τὸν κατάλογον τῶν βιβλίων
» καὶ τὸ διάταγμα τοῦ πάπα »

— Εἰς Μιλάνον ἢ Ἀμβροσιανὴ κα-
λουμένη βιβλιοθήκη, ἥτις εἶναι ἀνοικτὴ
πάσας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς 10ης μέχρι τῆς
3ης ὅρας μ. μ. συνέστη παρὰ τοῦ ἀρχιε-
πισκόπου τῆς πόλεως ταύτης Φριδερίχου
Βορρωμαίου, ἀποθανόντος τὸ 1631. Ἡ βι-
βλιοθήκη αὕτη ἐμπεριέχει 400,000 περί-
που τόμους καὶ 14,000 χειρόγραφα, με-
ταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τὰ περίφημα
παλίμψηστα τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ
Μάρκου-Αὐρηλίου καὶ τοῦ Φρόντου (α) κτλ.

(α) Κορνήλιος Φρόντος, Ῥήτωρ Λατίνος, ἀκμάσας
τὸν β' αἰῶνα. Ὁ Μάρκος-Αὐρηλιος ὑπέθεε μαθητὴς
αὐτοῦ, διὰ τοῦτο μετὰ ταῦτα ἐγνωμοσύνης ἐνεκεν
τὸν ὠνόμασεν ὑπατον (161 Μ. Χ.) Σώζονται αὐτοῦ
μία πραγματεία: Vocabulorum differentis. Ἡ ἀλ-
λογραφία τοῦ Μάρκου-Αὐρηλίου, κτλ. Ὑπάρχει
μετὰφρασις γαλλικὴ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ἐπιγρα-
φομένη: Ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι τοῦ Μάρ-
κου-Αὐρηλίου καὶ τοῦ Φρόντου, ἢ Φρον-
τῶν, ὡς ἐνομαζοῦσιν αὐτῶν οἱ Γάλλοι, ὑπὸ Δ. Κα-
σάνου (1830, 2. τόμ.).

« Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι ὁ ἰδρυτὴς τῆς
» Ἀμβροσιανῆς βιβλιοθήκης ἀπηγόρευσε τὴν
» ἔκδοσιν καταλόγου, ὥστε εἶναι δύσκο-
» λον νὰ εὑρη τις τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον
» ζητεῖ. Ὑπάρχει σήμερον εἰδός τι κατα-
» λόγου, εἰς δὲ οἱ συγγραφεῖς εἰσι γεγραμ-
» μένοι οὐχὶ μετὰ τὰ ἐπίθετα αὐτῶν, ἀλλὰ
» μετὰ τὰ κύρια ὀνόματα, ὥστε ἐὰν θελήσῃ
» τις π. χ. νὰ ζητήσῃ τὸν Πετράρχην, πρέ-
» πει νὰ ἀναγνώσῃ ὅλην τὴν σειρὰν τῶν
» Φραγκίσκων. Ὑπάρχει καὶ ἕτερόν τι ἄλ-
» λοκοτον ἐπίσης ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ:
» Ἐπὶ τῆς ῥάχως τῶν βιβλίων ὁ τίτλος
» αὐτῶν δὲν εἶναι γεγραμμένος, ὥστε εἶναι
» δυσκολώτατον, καὶ μ' ὅλην τὴν ὑπαρξίν
» ἐνὸς καταλόγου, νὰ εὑρη τις αὐτοῦ εὐκό-
» λως ἐν βιβλίῳ· τὸ καλὸν ὅμως εἶναι ὅτι
» οἱ βιβλιοφύλακες ἐνθυμοῦνται κατὰ τὸ
» μάλλον καὶ ἦττον ὅσα βιβλία ὑπάρχουσι
» αὐτοῦ. — Εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ
» τις, πῶς, ἐνῶ ὁ Βορρωμαῖος ἐδαπάνησε
» τοσαῦτα χρήματα πρὸς ἀπόκτησιν τῶν
» βιβλίων καὶ τῶν χειρογράφων ἐκείνων,
» ἐνῶ συνέστησε λαμπρὰν τυπογραφίαν,
» (τὴν σήμερον αὕτη δὲν ὑπάρχει), πῶς,
» λέγω, οὗτος συγχρόνως ἔκρουπε μετὰ
» δειλίας ἐν μέρος τούτων; εἶναι ἀδύνα-
» τον νὰ δείξῃ τις τόσον ὑπέρομετρον ζῆ-
» λον καὶ ἔρωτα ὑπὲρ τῶν γραμμάτων,
» καὶ μ' ὅλα ταῦτα νὰ λαμβάνῃ δι' αὐτὰ
» τοσαύτας προφυλάξεις. » (α)

Ἐτέρα βιβλιοθήκη εἰς Μιλάνον Βρέρα
καλουμένη ἔχει 18,000 τόμους καὶ 1,000
χειρόγραφα.

Τουρίνον. — Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πα-
νεπιστημίου, τοῦ ἰδρυθέντος τὸ 1405,
ἐμπεριέχει 120,000 τόμους καὶ 3,000
χειρόγραφα.

Νεάπολις. — Ἡ Βουρβονικὴ βιβλιο-
θήκη, 200,000 τόμους καὶ 3,000 χειρό-
γραφα. « Εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην, λέ-
» γει ὁ Βαλερὺ, μία αἰθουσα εἶναι προσ-

(α) Βαλερὺ. Ταξείδιον εἰς Ἰταλίαν.
(1833, τόμ. 1.)

» διωρισμένη διὰ τὸς τυφλοὺς, ἔπου οὔτοι
 » πληρόντες μικρὰν τινα χρηματικὴν πο-
 » σότητα ἀκούουσιν ἄλλους ἀναγινώσκον-
 » τας.» — Ἡ Βρανκικιανὴ καλου-
 μένη βιβλιοθήκη, 70,000 τόμους, καὶ
 7,000 χειρόγραφα. — Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ
 Πανεπιστημίου, 25,000 τόμους. — Ἡ βι-
 βλιοθήκη Γιρολίνη, ὀλίγα βιβλία.

Βέργαμοσ.— 90,000 τόμους.

Βολωνία.— Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπι-
 στημίου (α), 80,000 τόμους καὶ 4,000
 χειρόγραφα. Εἰς τῶν τελευταίων βιβλιο-
 φυλάκων τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ὑπῆρξεν
 ὁ διάσημος ἀββὰς Ματζοφάντης (β), ὅστις
 ὠμίλει 42 γλώσσας.

Φεβράρα.— Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπι-
 στημίου, 90,000 τόμους καὶ 1,000 πε-
 ρίπου χειρόγραφα.

Φλωρεντία.— Βιβλιοθήκη Λαυ-
 ρεντιανῆ, ὀλίγα βιβλία καὶ 9,000
 χειρόγραφα. — Βιβλιοθήκη Μαλλιαβέ-
 κιάνα, 160,000 τόμους καὶ 12,000
 χειρόγραφα. — Βιβλιοθήκη Πίττι, 80,
 000 τόμους. — Βιβλιοθήκη Ρικάρδη,
 25,000 τόμους καὶ 3,500 χειρόγραφα.

Γενούη.— Αὐτοῦ ὑπάρχουσι τρεῖς
 βιβλιοθήκαι, ὧν ἡ πλουσιωτέρα ἐμπεριέχει
 50,000 περίπου τόμους καὶ 500 χειρό-
 γραφα.

Μαντούα.— 40,000 τόμους καὶ
 4,000 χειρόγραφα.

Μοδένη.— Ἡ Βιβλιοθήκη τῶν οἰκῶν
 Ἐστῆς (ἡ Ἀτέστης παρὰ Ρωμαιοὺς), ἔχει
 πλέον τῶν 90,000 τόμων καὶ 3,500 χει-
 ρόγραφα. Ὁ Μουρατόρης (γ) καὶ ὁ Τира-

(α) Τὸ νέον Πανεπιστήμιον τῆς Βολωνίας ἐκτί-
 σθη τὸ 1714.

(β) Ἰωσήφ Ματζοφάντης, μέγας πολυγλωττιστής ἐ-
 γεννήθη ἐν Βολωνίᾳ τὸ 1774, ἀπέθανεν εἰς Νεάπολιν
 τὸ 1849· κατήγετο ἐκ ποταπῆς οἰκογενείας· ἐσπού-
 δασεν ἄνευ διδασκάλων ἐγνώριζε καλῶς 30 γλώσσας,
 διὰ τὸν ὠνόμασαν Ἡ Ζῶσα Πεντηκότης.
 Καὶ πρῶτον ὑπῆρξε βιβλιοφύλαξ τῆς βιβλιοθήκης τῆς
 Βολωνίας. Τὸ 1833 διωρίσθη ἐπιτηρητής τῆς βι-
 βλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ· τὸ δὲ 1838 ἐξαιροτηθῆναι
 καρδινάλιος. Οὗτος δὲν συνέγραψεν.

(γ) Λευδοβίκος Ἀντώνιος Μουρατόρης, εἰς τῶν

δόσκης (α) ὑπῆρξαν ἐπιτηρηταὶ τῆς βιβλιο-
 θήκης ταύτης.

Παδούη.— Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπι-
 στημίου τοῦ ἰδρυθέντος τὸν 13ον αἰῶνα,
 60,000 τόμους.

Πάρμα.— Βιβλιοθήκη τῆς Ἀκαδη-
 μίας 110,000 τόμους καὶ 80,000 χαλ-
 κογραφίας.

Παβία.— Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπι-
 στημίου τοῦ ἰδρυθέντος τὸ 1360, 70,000
 τόμους, ἐν οἷς εὐρίσκονται οἱ 20,000 τόμ.
 οἱ συγχροτοῦντες τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀλ-
 λερ, ἃν εἶχεν ἀγοράσει ὁ Ἰωσήφ Β' διὰ
 τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παβίας.

Ραβέννη.— 50,000 τόμους καὶ 700
 χειρόγραφα.

Ρέγιον.— 70,000 τόμους.

Σιέννη.— Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπι-
 στημίου, τοῦ ἰδρυθέντος τὸ 1203, 60,000
 τόμους καὶ 6,000 περίπου χειρόγραφα.

Περούση.— 40,000 τόμους.

Βιέννη.— Ἡ Αὐτοκρατορικὴ βιβλιο-
 θήκη, ἀνοικτὴ πάσας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς
 9ης μέχρι τῆς 4ης ὥρας μ. μ. ἐκτὸς τοῦ
 αὐγούστου μηνός, καὶ ὅταν εἶναι καλεισμέ-
 νη, ἐκτίσθη τὸ 1726 ὑπὸ Φισχέρου δ' Ἐρ-
 λάχ εἰς αὐτὴν ὑπάρχουσι πλέον τῶν 300,
 000 τόμων, 20,000 χειρόγραφα καὶ 12,
 000 ἀρχαιοτύπα (incunables), συλλογὴ
 μουσικῶν καὶ αὐτογράφων κτλ. Αὐτοῦ ὑ-

διακεκριμένου σερῶν τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐγεννήθη τὸ
 1672 εἰς Βινδιάν (Modena), ἀπέθανεν τὸ 1750. Τὸ
 1694 ἦν βιβλιοφύλαξ τῆς Ἀμβροσιανῆς βιβλιοθήκης
 εἰς Μιλάνον. Τὸ 1700 προσεκλήθη παρὰ τοῦ Δουκῆς
 τῆς Μεδίνας, ὅστις ὠνόμασεν αὐτὸν βιβλιοφύλακα
 τῆς ἰδίας αὐτοῦ βιβλιοθήκης καὶ ἐπιτηρητὴν τῶν ἀρ-
 χείων τῆς πόλεως ταύτης. Συγγραφεὺς ἀκάματος·
 ἐδημοσίευσεν πολλὰ ἐπίσημα ἔγγραφα· συνέγραψε τὰ
 χρονικά τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων
 μέχρι τοῦ 1749, εἰς Ἰταλικὴν γλῶσσαν, καὶ πολλὰ
 ἄλλα.

(α) Ἰερώνυμος Τираβίτικης, ἱησοῦτης καὶ σύμβου-
 λος τοῦ Δουκῆ τῆς Μεδίνας· ἐγεννήθη εἰς Βέργαμον
 τὸ 1731, ἀπέθανεν τὸ 1794. Συνέγραψε τὴν ἱστορίαν
 τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας εἰς 13 τόμους Ἰταλιστί.—
 Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μεδίνας 5 τόμους.— Περὶ
 ζωγράφων καὶ λιθογράφων, κτλ.— *Humiliorum
 et minorum*, (Μιλάνον 1766, 3 τμ.).

παρχει ἐν *Senatus Consulte* (186 Π. Χ.)
 τὸ χειρόγραφον τῆς 5ης δεκάδος τοῦ Τίτου
 Λιβίου· τὸ αὐτόγραφον χειρόγραφον τῆς
 Ἀπσελευθερωθείσης Ἰερουσα-
 λὴμ τοῦ Τάσου κτλ. Πλησίον τῆς βι-
 βλιοθήκης εὐρίσκεται ἡ αἴθουσα τῶν χαλ-
 κογράφων, ἔπου ὑπάρχουσι 300,000 χαλ-
 κογραφίαι.— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πολυτεχνίου,
 20,000 τόμους.— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Αὐτο-
 κράτορος, 40,000 τόμους, 8,000 ἀρχαιο-
 τυπα καὶ 70,000 εἰκόνας.— Ἡ βιβλιοθήκη
 τοῦ ἀρχιδουκῆ Ἀλβέρτου ἐντὸς τοῦ πικλα-
 τίου του, 30 000 τόμους καὶ 180,000
 χαλκογραφίας.— Ἡ τοῦ Πρίγκηπος Μετενί-
 χου, 26,000 τόμους.— Ἡ τοῦ βασιλικοῦ
 ἡγεμόνος τοῦ Λιευτενστίν, 50,000 τμ.
 Ἡ τοῦ πρίγκηπος Παύλου Ἐστεραχζη, 40,
 000 τόμους.

Εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν τῆς Βιέννης βι-
 βλιοθήκην ὑπάρχει χειρόγραφόν τι, κεκο-
 σμημενον με ζωγραφίας παρὰ Φριδερίχου
 Βρέντελ (1647) διακεκριμένου ζωγράφου,
 διὰ τὸν Γουλιέλμον μαρκήσιον τῆς Βάδης.
 Τὸ χειρόγραφον αὐτὸ εἶχε μείνει καιρὸν τι-
 να εἰς χεῖρας τοῦ πρίγκηπος Κόντι, ὅστις
 τὸ εἶχεν ἀγοράσει ἀντὶ 6,000 φρ. παρὰ
 ἱερῆς τιμῆς τοῦ Στρασβούργου. Διαιρεῖται
 εἰς δύο μέρη ἀποτελούμενα συνάμει 470
 σελίδας. Τὸ πρῶτον μέρος ἐπιγράφεται·
 « *Oficium B. Mariæ Virginis Pii V.
 Pont. Max jussu editum.* » τὸ δεῦτερον·
 « *Orationes selectæ et officia quedam
 particularia ad usum Guillelmi Mar-
 chionis Badensis, variis autore Frede-
 rico Brentel, ornata picturis anno
 MDCXLVII.* » Τὸ περίφημον αὐτὸ χειρό-
 γραφον ἐκτὸς τῆς ἀντιγραφῆς 40 λαμπρῶν
 ζωγραφιδῶν τοῦ Ἀλβέρτου Δουρέρου, τοῦ
 Λουκά Ἰορδάην, τοῦ Ρούβενς, τοῦ Βαν-
 δύκ, τοῦ Βρέγκελ, τοῦ Βούβεραμς, τοῦ
 Τενιέρου κτλ. καὶ μιᾶς σελίδος, κριστώ-
 σης οὐράνιον τινα συμφωνίαν, περιέχει ἐν
 ἡμερολόγιον, οὗτινος οἱ μῆνες εἰσὶ κεκο-
 σμημέτοι διὰ μικρογραφιδῶν. Εἰς τὴν τελευ-
 ταίαν σελίδα ὑπάρχει εἰκόνη τοῦ ζωγράφου.

Βερολίνον.— Ἡ βασιλικὴ βιβλιο-
 θήκη, ἰδρυθεῖσα παρὰ Φριδερίχου Γουλι-
 ἔλμου ἐκλέκτορος τοῦ Βρανδεσβούργου, περὶ
 τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐμπεριέχει
 500,000 τόμους καὶ 10,000 χειρόγραφα.
 Αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ Ἑβραϊκὴ Βίβλος τοῦ Λουθή-
 ρου, ἡ τοῦ Α. Καρόλου τῆς Ἀγγλίας, ἡ τοῦ
 Γουτεμβέργου (1450), τὸ χειρόγραφον τῶν
 τεσσάρων Εὐαγγελίων (*Codex Wittikindi*)
 δοθέν ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου εἰς τὸν
 Βιττικίνδην (α) κτλ. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη
 εἶναι ἀνοικτὴ ἀπὸ τῆς 9ης μέχρι τῆς 4ης
 ὥρας μ. μ. Εἰς Βερολίνον ὑπάρχουσι καὶ
 ἕτεροι ἐξ ἀριθμοῦ βιβλιοθηκαὶ ἀπὸ 10
 μέχρι 20,000 τόμων.

Μόναχον.— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανε-
 πιστημίου ἐμπεριέχει 200,000 τόμους.
 — Ἡ βασιλικὴ βιβλιοθήκη, ἰδρυθεῖσα πε-
 ρὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος, ἐμπεριέχει
 800,000 τόμους, 12,000 ἀρχαιοτύπα καὶ
 22,000 χειρόγραφα, ἐξ ὧν 380 ἑλληνικά.
 Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη εἶναι ἀνοικτὴ πάσας
 τὰς ἡμέρας ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς, ἀπὸ τῆς
 10ης μέχρι τῆς 4ης ὥρας μ. μ.

Δρέσδη.— Ἡ βασιλικὴ βιβλιοθήκη,
 ἰδρυθεῖσα τὸ 1536 παρὰ τοῦ ἐκλέκτορος
 Αὐγούστου, ἐμπεριέχει πλέον τῶν 250,000
 τόμων καὶ 3,000 χειρόγραφα, μεταξὺ τῶν
 ὁποίων εὐρίσκεται ἐπὶ ἀνθρωπίνου δέημα-
 τος ἐν Μεξικανικὸν ἡμερολόγιον.

(α) Βιττικίνδης, ἐν Σαξωνίᾳ· μέγας ἀνταγωνι-
 στής τοῦ Μ. Καρόλου κατὰ τὴν μάχην, ἦν οὗτος ἐπι-
 χεῖρος κατὰ τῆς Σαξωνίας. Ἀνίγειρε τοὺς Σαξωνας
 κατὰ τῶν Φράγκων· μετῆθ εἰς Δανιμαρκίαν μετὰ
 δύο ἀτυχεῖς μάχας· ὑστερον ἦλθε μέχρι τοῦ Ρίνου,
 ἐπολέμησε κατὰ τῆς Πολωνίας καὶ Μαγεντίας, ἀλλ'
 ἐνίκηθη ὑπὸ τοῦ Καρόλου εἰς Βουχκόλζην καὶ ἠναγ-
 κίσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Δανιμαρκίαν. Συμμαχίσας τὸ
 782 μετὰ τῶν Σλαβο-Σέρβων ἐπολέμησε τοὺς Φράγκους
 εἰς Σχβείνταλ ἢ Σιντάλ, ἀλλὰ ταύτην τὴν φορὰν ὁ Κάρο-
 λος ἐξεδίκησε τοὺς Φράγκους διὰ τῆς σφαγῆς τοῦ Ver-
 den. Ὁ Βιττικίνδης σχηματίσας νέαν γενικὴν συμμαχίαν
 μετὰ τῶν γερμανικῶν καὶ σλαβικῶν φυλῶν ἐπολέμησε
 τὸν Κάρολον εἰς Teutmoil καὶ εἰς Hase, ἀλλὰ καὶ πάλιν
 ἐνίκηθη· τότε συνδιελλάγη μετὰ τοῦ νικητοῦ καὶ
 ἐβαπτίσθη εἰς Chaligny-sur-Aisne, ἔγεινε Δούξ τῆς
 Σαξωνίας καὶ ἐκτετα διετέλεσε πιστὸς εἰς τὸν Κάρολον.
 Ἐγεννήθη τὸ 807 πολυῶν κατὰ τοῦ Δουκῆ τῆς Σουαβίας.

Σ τ ο υ τ γ ά ρ δ η. — Η ιδιαίτερα βιβλιοθήκη του βασιλέως ἐμπεριέχει 50,000 τόμους. — Η βιβλιοθήκη τῆς πόλεως, ἀνοικτὴ πάσας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς 10ης ὥρας μέχρι τῆς μεσημβρίας, ἔχει πλέον τῶν 300,000 τόμων, 2,290 ἀρχαιοτύπα καὶ 8,544 βίβλους γεγραμμένας εἰς 60 διάφορους γλώσσας. Εἰς χωριστὸν κτίριον πλησίον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχει ἡ αἴθουσα τῶν νομισμάτων καὶ τῶν νομισματοσήμων (medailles), ἐμπεριέχουσα 18,500 τοιαῦτα πάσης ἐποχῆς.

Μ α γ ε ν τ ι ά. — Ἐντὸς τοῦ ἐκλεκτορικοῦ παλατιοῦ εὐρίσκεται ἡ βιβλιοθήκη, ἔχουσα 100,000 περίπου τόμους καὶ τινα πολύτιμα ἀρχαιοτύπα. (Ἡ αἴθουσα τῶν νομισμάτων εἰς χωριστὸν κτίριον, ἐμπεριέχει 4,300 νομίσματα Ρωμαϊκὰ καὶ Μαγεντιανὰ καὶ 1,500 νομίσματα καὶ νομισματοσῆμα ἄλλων μερῶν.)

Ν ο υ ρ ε μ β ε ρ γ η. — 18,-20,000 τόμους.

Β ε ῖ μ α ρ. — Η βιβλιοθήκη, ἧς ὁ Γαίτης ὑπῆρξε βιβλιοφύλαξ, ἐμπεριέχει 143,000 τόμους καὶ 8,000 χάρτας κτλ.

Λ ε ι ψ ῖ α. — Η βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνοικτὴ πάσας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 4ης ὥρας μ. μ. τὴν δὲ Τρίτην καὶ Παρασκευὴν καὶ ἀπὸ τῆς 2ας μ. μ. μέχρι τῆς 4ης, ἐμπεριέχει 150,000 τόμους καὶ 2,000 χειρόγραφα.

Φ ρ α γ κ φ ο ὄ ρ τ η. (ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μείν.) Βιβλιοθήκη τῆς πόλεως, 60,000 τόμους καὶ ἀξιοπεριέργους ἰχθυογραφίας.

Γ ο τ λ γ η. — 250,000 τόμους 120,000 περίπου διατριβὰς καὶ ἀκαδημαϊκὰς προσλαλιὰς καὶ 5,000 χειρόγραφα.

Β ο λ φ ε ν β ο ὕ τ ε λ. — 200,000 τόμους, 40,000 διατριβὰς καὶ 10,000 περίπου χειρόγραφα.

Α μ β ο ὄ ρ γ ο ν. — Βιβλιοθήκη ἐκ 200,000 τόμων καὶ Μουσείον τῆς Φυσικῆς ἱστορίας, ἀνοικτὰ καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς ξένους. — Βιβλιοθήκη ἐμπορικὴ, 30,000 τόμους.

Α ἰ δ ε μ β ε ρ γ η. — Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, 130,000 τόμους, 50,000 διατριβὰς καὶ 1,800 χειρόγραφα. Ὅτε τὸ 1622 κατὰ τὴν μάχην τῶν Τριάκοντα Ἐτῶν ὁ Τιλλὺς (α) ἐκυρίευσεν τὴν Αἰδεμβέργην, ὁ δούξ τῆς Βαυαρίας Μαξιμιλιανὸς ἐδῶρσεν τὴν βιβλιοθήκην ταύτην εἰς τὸν πάπυον Γρηγόριον ΙϚ', ὅστις ἔθεσεν αὐτὴν εἰς τὸ Βατικανόν. Ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, ὅταν εἰσέβαλον οἱ Γάλλοι εἰς τὴν Ἰταλίαν, 38 ἐκλεκτὰ χειρόγραφα ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης μετέφερον εἰς τὴν Γαλλίαν· ἀλλὰ τὸ 1815 ἀπεδόθησαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Αἰδεμβέργης, ὡσπύτως καὶ τὰ 848 γερμανικὰ χειρόγραφα ἄτινα εὐρίσκοντο εἰς τὴν Γῶμην, τὸ περίφημον γερμανικὸν χειρόγραφον τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς στίχους δημοικαταλήκτους ὑπὸ Ο. Frid (β), καὶ τέσσαρα χειρόγραφα λατινικά.

Ὁ σοφὸς Gruter (γ) εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην ἔχασεν καὶ αὐτὸς μίαν πλουσίαν συλλογὴν βιβλίων καὶ χειρογράφων.

Γ ε ν ε β η. — Η βιβλιοθήκη τῆς Γενέβης ἐμπεριέχει 60,000 τόμους καὶ 600

(α) Ἰ. Τσερκλάης κόμης τοῦ Τιλλὺ, διάσημος στρατηγὸς, ἐγεννήθη εἰς Βουξέλλας, ὑπῆρξεν ἐπὶ τινα καιρὸν Ἰησοῦτης, εἶτα ἔλαβε μέρος εἰς τὸν πόλεμον τῆς Οὐγγαρίας κατὰ τῶν Τούρκων. Ὅταν ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος τῶν 30 ἐτῶν ἠνομήσθη τὸ 1620 ἀντιστρατήγος τοῦ Μαξιμιλιανοῦ τῆς Βαυαρίας τότε ἀριστρατήγος τῆς καθολικῆς ἐνώσεως· ἐφάνη νικητὴς εἰς πολλὰς μάχας· εἶτα ἐνίκηθη εἰς τὴν μάχην τῆς Λειψίας (1631) παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Γουστάβου Β'. Ἀναγκασθεὶς νὰ φύγῃ, κατέφυγεν εἰς Σουάβην, εἶτα εἰς Βαυαρίαν. Θέλων νὰ ἐμποδίσῃ εἰς τὸν Γουστάβον τὴν διόδον τοῦ Lech, ἐπληρώθη θανάσιμος καὶ ἀπέθανεν ἐκ τῶν πληγῶν ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον (1632). Οὗτος μέχρι τῆς μάχης τῆς Λειψίας ἐθεωρήθη ὡς ὁ πρῶτος στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης.

(β) O. Frid, θεολόγος, γεννηθεὶς εἰς Ἀλσάκην τὸν 9ον αἰῶνα, γνωστὸς διὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς δημοικαταλήκτους γερμανικοὺς στίχους. Αὐτὰ εἶναι τὸ πρῶτον μνημεῖον τῆς γλώσσης ταύτης.

(γ) Gruter (Ἰωάννης), διάσημος φιλόλογος ἐγεννήθη εἰς Ἀμβέργην τὸ 1560, ἀπέθανεν τὸ 1627. Ἐδίδασκε τὴν φιλολογοίαν εἰς Ροστὴκην, Βιττεμβέργην καὶ Αἰδεμβέργην.

χειρόγραφα, πλείστα χειρόγραφα τοῦ Καλβίνου, ὅστις εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Γυμνασίου τῆς Γενέβης (1558) κτλ.

Β ε ρ ν η. — Βιβλιοθήκη τῆς πόλεως, 45,000 τόμους καὶ 1,500 περίπου χειρόγραφα. Τὸ Μουσείον κείμενον πλησίον τῆς βιβλιοθήκης καὶ συγκοινωνοῦν μετ' αὐτῆς εἶναι ἀνοικτὸν ὡς καὶ ἡ Βιβλιοθήκη, τὴν Τρίτην, Πέμπτην καὶ Σάββατον ἀπὸ τῆς 2ας ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς 5ης. Ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς ξένους εἶναι ἐλευθέρη καθ' ἑκάστην καὶ εἰς πᾶσαν ὥραν.

Φ ρ ι β ο ὄ ρ γ ο ν. — Η βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ ἰδρυθέντος παρὰ τοῦ ἀρχιδουκῆ τῆς Αὐστρίας Ἀλβέρτου Ϛ'. ἐμπεριέχει 120,000 τόμους καὶ μίαν πλουσίαν συλλογὴν ὄρυκτων τῆς Foret Noire καὶ τοῦ Brisgau,

Λ ε ὕ δ η. (Leyde). — Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, ἰδρυθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος, ἐμπεριέχει 40,000 τόμους καὶ 10,000 χειρόγραφα, ὧν αἱ 2,000 εἰσὶν ἀνατολικά.

Κ ο π ε γ χ ά γ η. — Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, 150,000 τόμους. Εἶναι ἀνοικτὴ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς 3ης ὥρας μ. μ. — Η βασιλικὴ βιβλιοθήκη ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Christiansborg, ἰδρυθεῖσα περὶ τὰ μέση τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐμπεριέχει 450,000 τόμους καὶ 10,000 χειρόγραφα· εἶναι δὲ ἀνοικτὴ διὰ τοὺς ἀναγνώστας πάσας τὰς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 1ης ὥρας μ. μ. καὶ διὰ τοὺς ξένους ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς 3ης ὥρας μ. μ.

Σ τ ο κ χ ό λ μ η. — Η βασιλικὴ βιβλιοθήκη, ἰδρυθεῖσα παρὰ τῆς βασιλείσεως Χριστίνης περὶ τὰ μέση τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐμπεριέχει πλέον τῶν 40,000 τόμων καὶ πολλὰ πολύτιμα χειρόγραφα. Αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλαὶ ἱστορίαι τῆς Σουηδίας, πλείστα νομισματοσῆμα καὶ διάφοροι ἄλλαι ἀρχαιοότητες.

Ο ὕ π σ ά λ η. — Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, 100,000 τόμους. Ὑπάρχουσι μέρη τινὰ τῆς μεταφράσεως τῆς Βίβλου εἰς

Γοθικὴν διάλεκτον ὑπὸ Οὐλφίλα (α) εἰς δύο χειρόγραφα: τὸ ἐν αὐτῶν, τὸ Codex argenteus εὐρίσκεται εἰς ταύτην τὴν βιβλιοθήκην· τὸ ἕτερον, τὸ Codex carolinus, εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ δουκῆ τῆς Βρουνσβίχης εἰς Βολφενβούτελ.

(ἀκολουθεῖ.)

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

(Συνέχεια. Ὁρα φυλλ. Η'.)

Περὶ τῶν Καθηκόντων αὐτοῦ.

Ἀποχρώντως, νομίζω, Κύριοι, διεγνώσθη ἡ πνευματικὴ τοῦ ἀνθρώπου φύσις· φύσις, στεντορίως καὶ πεπαρόησιασμένως τὴν οὐρανίαν αὐτῆς ἀρχὴν ἐξαγγέλλουσα, καὶ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν καθαρῶς διατρανοῦσα. Οὐδεμία τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἡλικία στερεῖται τῶν γνωρισμάτων ἐκείνης. Αὐτὴν ὑποδείκνυσιν ἐν ἑαυτῷ ὁ νεανίας· αὐτὴν διασαλπίζει ὁ ἀνὴρ· αὐτὴν ἐμφαίνει ὁ γέρον. Τοιοῦτος ὁ ἀνθρώπος τῶν ἀρχαίων αἰῶνων· τοιοῦτος ὁ τοῦ μεσαιῶνος· τοιοῦτος καὶ ὁ τῶν νεωτέρων. Ἀφ' ἧς στιγμῆς τὸν ἀκηχτα αὐτοῦ πόδα ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἔθηκε, καίτοι ὑπὸ τὸν νόμον τῆς ἀεινάου τῶν ὄντων ἀλλοιώσεως ἀναποδράστως διατελῶν, οὐδέποτε ὅμως, κατ' οὐσίαν, τῆς φύσεως αὐτοῦ ἐξέστη, οὐδέποτε ἐπαύσατο ὢν ἀνθρώπος. Ὅτε μὲν λαμπρὸς καὶ φαῖτος, ὅτε δὲ ὠχρὸς ὡς σκιάφως, ἀείποτε ὅμως ἀστὴρ, ἀείποτε ἥλιος, ἀεί-

(α) Οὐλφίλας (ἢ woelfel) ἐπίσκοπος τῶν Γόθων, τῆς Δακίας καὶ τῆς Θράκης τὸν 4ον αἰῶνα. Οὗτος μετέφρασε τὴν Βίβλον εἰς Γοθικὴν διάλεκτον

ποτε ἐστὶν αὐτόφωτος. Ὅτε μὲν προσκόπται καὶ σφάλλει, διὲ δὲ εὐθυπορεῖ καὶ τρέχει, αἰετοπετὸς ὅπως κινεῖται, αἰετοπετὸς ἐνεργεῖ, αἰετοπετὸς προβαίνει. Ζῆ ἐνὶ λόγῳ καὶ ζῆ ἵνα προοδεύῃ. Ἐνότῃς καθ' ἅπασας τὰς ἡλικίας· ἐνότῃς καθ' ἅπαντα τὰ φύλα· ἐνότῃς καθ' ἅπαντας τοὺς χώρους, ἐνότῃς καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας. Μία καὶ ἡ αὐτὴ αἰετοπετὸς ἢ ἀνθρωπίνη φύσις· εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν γένει ὁ ἀνθρώπος· εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ προορισμὸς αὐτοῦ καὶ τὸ τέμα. Αἰετοπετὸς μέγας, αἰετοπετὸς ὑψηλότερος· αἰετοπετὸς ὅμοιος τῷ Ἰψίστῳ. « Ἐγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστὲ καὶ υἱοὶ Ἰψίστου πάντες »

Ἀλλὰ πῶς ἄρα γε ἡ ἀνθρωπίνη αὐτὴ φύσις ἐξικνεῖται εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς προορισμὸν; Τίς ὁ ἰδιόζων αὐτῆ νόμος; Αὐτομάτως ἄρα γε καὶ κατηναγκασμένως προβαίνει, ὡς ἡ περὶ αὐτὴν φύσις; Οὐχί ὁ ἀνθρώπος καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς ἄλλης φύσεως. Φωνὴ θεία καὶ μυστηριώδης, ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ προοδεύουσα, ὑποχρεοῖ αὐτὸν εἰς εἰδικὴν τινα λογικὴν καὶ ἐλευθέρην ἐνεργεσίαν, διαγράφουσα αὐτῷ καὶ ὀρίζουσα εὐκρινῶς καὶ διακεκριμένως ἱερά καὶ ἀπαραράρατα καθήκοντα. Καθήκοντα πρὸς ἑαυτὸν, καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον, καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν. Ὅλος ὁ βίος αὐτοῦ ἀρτεροῖ ὅπως χαρακτηρίζεται δι' ἐνεργείας ὑποχρεωτικῆς, δι' ἐνεργείας ἀπροσώπου, δι' ἐκπληρώσεως ἐν γένει ὑψηλοῦ ἐπιτάγματος. Πρόνοια ἑαυτοῦ κατ' ὀφειλὴν, πρόνοια τοῦ πλησίον κατ' ὀφειλὴν, λατρεία τοῦ Θεοῦ κατ' ὀφειλὴν. Τὸ πᾶν καθήκον, τὸ πᾶν χρέος. Ἀλλὰ τίνα εἰσὶ τὰ καθήκοντα ταῦτα; Ταῦτα εἰσὶ πολυεῖδη καὶ ποικίλα· καὶ περὶ τούτων βραχέως τινὰ ἐροῦμεν ἐνταῦθα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρώπου καθηκόντων.

Διαπιστώσεις τῆς Καρδίας, Καταρτισμὸς τῆς Διανοίας, Κραταίωσις τῆς Βουλῆσεως, ἰδοὺ τὰ τρία θεμελιώδη στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται καὶ τελειοῦται ὁ νομικὸς κώδικς τῶν πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρώπου καθη-

κόντων. Καρδία, Νους καὶ Βούλησις χορηγοῦνται εἰς τὸν ἀνθρώπον παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ· αὐτὸς δὲ ὀφείλει ὅπως, ἀν' ὧν ἐκεῖνος αὐτῷ ἐδωρήσατο, τὴν μὲν καρδίαν ρυθμίζῃ καὶ παιδαγωγῇ πρὸς τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ, τὴν δὲ διάνοιαν πληροῖ ὑγιῶν καὶ σωτηρίων ἀρχῶν, καὶ τὴν βούλησιν διὰ τῆς καρτερίας καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ χαρακτήρος ἐνισχύῃ, ὅπως εὐθαρσῶς τὴν μὲν ἀρετὴν κατεργάζεται, τὴν δὲ κακίαν ἀποσοδῇ καὶ ἀποσκορακίζῃ. Ἐνὶ λόγῳ, ὁ ἀνθρώπος, πᾶσι εἰσέτι τυγχάνων, ὀφείλει ἵνα βαθμηδὸν προσκινῆται θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς τὴν ἑξίν τοῦ ἐπ' ἀγαθῷ ἐνεργεῖν, ὅπως διαμένη ἕως ὑστάτης αὐτοῦ προῆς ἀναποσπάσως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν ἱεράν αὐτοῦ ἀποστολήν, μηδέποτε αὐτῆς ἀφιστάμενος, μηδέποτε αὐτῆς ἐπιλανθανόμενος. Τὸ τριαδικὸν τοῦτο καθήκον καὶ ἡ ἀμώμητος ἡμῶν θρησκεία ἐπιβάλλουσα τοῖς πᾶσι, βοᾷ: « Πάση φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν » — καὶ ἀλλαχοῦ « Μὴ ἐξακαλούθῃ πορεύεσθαι ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου » — « Κτῆσαι σοφίαν, καὶ ἐν πάσῃ κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν. » — « Λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γινώσιν ὑπὲρ χρυσίου δεδοκιμασμένον. » Κρείσσων γὰρ σοφία λίθων πολυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν. » — « Ἐκκλινὸν ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν. »

Ἀλλὰ τίνας εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν ἀσθενῆ ταύτην καὶ ἄλογον ἡλικίαν θέλουσι καθοδηγήσει εἰς ταῦτα πάντα, καὶ προπαρασκευάσει αὐτῇ μέλλον λυσιτελεῖς καὶ εὐδαίμον; Οἱ Γονεῖς. Ναι, κηδεμόνες τῆς ἀθωότητος, ὑμῖν ἐπιβάλλεται τὸ ὑψηλὸν τοῦτο καὶ ἀναπόδραστον καθήκον· ὑμεῖς ἐστέ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῆς κοινωνίας ἐπὶ τοῦ τραχήλου ὑμῶν κρέματα ὁ βραχέως τῆς εὐθύνης, ἐάν μὴ περὶ τῶν πλάσματων τούτων, ὡς εἶκός, προνοήτε. Ὑμεῖς ἐστέ οἱ πρῶτοι τῆς κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς εὐδαιμονίας δοτῆρες. Ὑμεῖς ἐστέ καὶ οἱ πρῶτοι τῆς κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς κωδικοποιίας αὐτοῦργοι. Ἡ εὐχαὶ τῶν ἐ-

περχομένων γενεῶν θέλουσι στέφει τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἀγωνίας ὑμῶν καὶ καμμάτων, εἴπερ τὸ καθήκον ὑμῶν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐκπληροῦτε· ἢ ἀραὶ ἀποτρόπαιοι καὶ φρικώδεις τὴν μνήμην ὑμῶν θέλουσιν ἀδυσωπήτως κεραινοῦσαι, ἐάν μὴ συνωδᾷ τῇ ἐπιτετραμμένῃ ὑμῖν ἐντολῇ πολιτεύσθε. Καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὸς ἢ θέλει ποτὲ εἰσδέξασθαι ὑμᾶς ἐν τῇ ἀλήθειᾳ ἐκείνῃ τῆς ἠθικῆς μακαριότητος πανδεισίας, καὶ ἀπονεύσει ὑμῖν ἄθλα ἀντάξια ὧν ὑπηνέγκατε ἄθλων. ἢ τὸ χάσμα τῆς γῆς αὐτὸ θέλει μετὰ τοῦ σώματος ὑμῶν καὶ τὸ μέλλον ὑμῶν συγκαλύψει. Ὁ βίος ὑμῶν εἴη ἰδίως ὁ τύπος καὶ ὁ ὑπογραμμὸς τῆς μελλούσης τῶν παιδῶν ὑμῶν βιοτῆς. Ἀκούσατε τί ὑμῖν ἀποφαίνεται ἡ ἑσω Σοφία. « Τοὺς νεωτέρους παρκαλεῖτε σωφρονεῖν περὶ πάντα ὑμᾶς αὐτοὺς παρεχόμενοι τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἐν ἀδιαφθορίᾳ καὶ σεμνότητι. » Μηδέποτε προσφέρεσθε ποδὸς τὰ τέκνα ὑμῶν δεσποτικῶς, διότι κτηνώδες τοῦτο· ἀλλὰ καὶ μηδέποτε δουλικῶς, θυσιάζοντες εἰς τὸν εἰδωλολατρικὸν παθητικῆς τιος καὶ ἐγωϊστικῆς φιλοστοργίας βωμὸν τὸ ἀλήθες αὐτῶν ἠθικὸν συμφέρον· διότι, ὡς δεσπότηται μὲν, ἐπὶ ἀλόγων ἄρχετε· ὡς κόλακες δὲ ἀγενοῖς τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῶν, εἴλωτες αὐτῶν καθίστασθε. Πατριάρχαι ἐστε πάντες, καὶ πατριαρχικῶς τὴν οἰκογένειαν ὑμῶν διευθύνετε. Συκιρνατε, πάντοτε, ἀποβλέποντες συνάμα εἰς τὴν ἀποστολὴν ὑμῶν κατ' εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθενείαν, τὸ ἰδὺ μετὰ τοῦ πικροῦ, τὸν μελίχιον χαρακτήρα μετὰ τοῦ αὐστηροῦ, καὶ τὰς σωτηριώδεις νοουθεσίας μετὰ τῶν εἰκοδομητικῶν ἐπιτιμιῶν. Ἰδοὺ τὸ καθήκον ὑμῶν ἰδοὺ ἡ ἐπιτετραμμένη ὑμῖν ἐντολή· ἰδοὺ ὁ προορισμὸς. Ἄλλως. (δὲν μοι ἐπιτρέπεται νὰ τὸ εἶπω).

Ἀλλ' ἀρκεῖ μόνῃ ἡ τῶν γονέων πρόνοια, ὅπως καταστῇ τελεία ἡ ἠθικὴ τῶν νέων μέρρωσι, καὶ προκύψῃ ἡ τῆς κοινωνίας εὐδαιμονία; Οὐχί. — Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῶν γονέων, τότε

(TOM. A.)

ἀρχεται καὶ ἡ τῶν νέων αὐτῶν πρὸς ἑαυτοῦς ὑποχρεωτικὴ πρόνοια. Τί δὲ ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς οἱ νέοι πρὸς ἑαυτοῦς; Πολλὰ καὶ μεγάλα. Ἐν πρώτοις, σεβασμὸς καὶ ἀποχρῶσα ἐκτίμησις καὶ θεωρητικὴ ἀνάπτυξις τῶν σωτηρίων ἐκείνων ὑγιῶν ἀρχῶν, ἃς ἐνετύπωσαν ἐν τῇ εὐπλάστῳ ἡμῶν διανοίᾳ οἱ τῆς ἠθικῆς ἀπόστολοι, ὧν περ αἱ γλυκεῖαι καὶ θωπευτικαὶ φωναὶ ἔνυλοι εἰσέτι ἐν ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν διαμένουσι. Δεύτερον, ἕως οὐχὶ τυφλὸς καὶ παράλογος, ἀλλ' ἔλλογος καὶ δίκαιος, ἀποτινύμενος παρ' ἡμῶν ὡς φόρος ὑποχρεωτικῆς πρὸς τὰ θεσπέσια ἐκεῖνα ἐντάλματα, ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ αἰγίδα τῶν ὁποίων σιάζεται καὶ προσταθίζεται ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ τῆς ἠθικῆς πάλης ἡ παράφορος καὶ δραμητικὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν περίοδος. Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον, ἀγὼν καρτερικὸς καὶ ἀνένδοτος, κατὰ παντὸς ἠθικοῦ προσκόμματος ἠρωτικῶς ἀντιπαρκατασόμενος, καὶ μόνον τῆς ἀρετῆς τὸν θοῖκα μὲν σκοπῶν καὶ στοχαζόμενος. Ἰδοὺ τὸ κεφάλαιον τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθηκόντων. Τοῦτο ὀφείλεται παρ' ἡμῶν. Ἄλλως, (πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν πικρὰν ταύτην ἀλήθειαν), καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἠθικῶς ἀπολλύμεθα, καὶ τῆς κοινωνίας τὰ θέμεθλα ὑποσαλεύομεν, καὶ τὸ ἀνθρώπινον μεγαλεῖον ἐξαχρησιούμεν καὶ ἐκμηδενούμεν.

Ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ ἀκμαία, ψυχὴ προωρισμένη εἰς ἡρακλείους ἀθλους, ψυχὴ, ἐν ἣ διαλάμπει ἡ χαρὰ, ἡ ἀγαλλίασις καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς, ψυχὴ, τῆς ὁποίας ἡ ποίησις καθίσταται ἡ κλίμαξ τῆς οὐρανίας μεταρσιώσεως, πῶς ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ὑψηλῆς σου ταύτης περιωπῆς ἐθελουσίως ἐκίπτεις, πάντα χαλινὸν θρασέως ἀποπτύεις, καὶ ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἠθικῆς ἀκηδίας κτηνωδῶς ἔρπεις; Ἡ ἱσρεμιάς ποτὲ Ραχὴλ ἐθεώρει ἑαυτὴν ἀπαρκαμύθητον διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων τῆς. Φωναὶ γοεραὶ ἀντήχουν ἐν Ραμᾷ πανταχόθεν διὰ τὴν ἀδικὸν παιδοκτονίαν. Πόσω δὲ μάλλον ὀφείλουσιν ἵνα στενάξωσιν οἱ γονεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχον-

τες ἐνώπιον αὐτῶν τὰ τέκνα των, καίτοι σωματικῶς ζῶντα, ἠθικῶς ὅμως νεκρὰ πτώματα, θάπτουσιν ἐν τῷ τάφῳ τῆς ἀπογνώσεως πᾶσαν περὶ τοῦ μέλλοντος ἐκείνων ἐλπίδα καὶ προδοκίαν; Καὶ πόσον δυστυχῆς καὶ κακοδαίμων ἡ κοινωνία ἐκείνη, ἥτις ὑπὸ νέων δυσφήμων καὶ αίσχροβίων συνίσταται; Ἐκεῖ παντελῆς ἄγνοια τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν· ἐκεῖ ὀλιγοψία καὶ ἀπέχθεια πρὸς τὴν ἀλήθειαν· ἐκεῖ ἀσυνειδησία καὶ ἀπανθρωπία· ἐκεῖ παχὺς ὕλισμος καὶ παντελῆς ἐξαχρείωσις· ἐκεῖ, ἐνὶ λόγῳ, τὸ εἶναι μετασχηματίζεται εἰς τὸ μὴ εἶναι. Ἡ ζωὴ ταυτίσεται μετὰ τοῦ θανάτου, ἢ καὶ χειρῶν αὐτοῦ καθίσταται. Ἰδοὺ ὁποίων καὶ ὁπόσων κακῶν παραίτιοι γινόμεθα, τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθηκόντων ὀλιγοψοῦντες, καὶ ὑπὸ μόνον τὸν ὕλικόν τοῦ ἐγωῦσμοῦ νόμον ἀσυστάτως διαβιῶντες. Ἀλλὰ πόρρω ἡμῶν τοιαῦτα ἐπονείδιστοι χαμέρπεια καὶ χαμαιζήλια. Εἰς νέους τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, καὶ νέους χριστιανούς, οὔτε ὑποθετικῶς ἵνα προστρέψῃ τις τοιαύτας ἀγενεῖς κλίσεις, ἐπιτρέπεται. Ὅσον ὁ πολιτισμὸς προβαίνει, καὶ τὸ ἀληθές τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀποκαλύπτεται ταῖς πᾶσι καὶ διευκρινεῖται, τοσαύτον ἐλπίζομεν ὅτι λαμπρότερον καὶ τελαυγέστερον θέλομεν ἐπιδεικνύει τὴν ἠθικὴν ἡμῶν ἀξίαν καὶ τὸ ἔθνικόν ἡμῶν μεγαλεῖον.

Ἀγωνισόμεθα τοίνυν μετ' αὐταπαρνησίας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καρτερικῶς ὑπομένοντες καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῆς ἀνεχόμενοι. « Ἔως τοῦ θανάτου ἀγωνίσει περὶ τῆς » ἀληθείας, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει » ὑπὲρ σοῦ. » Προβαίνομεν ἀείποτε ἐπ' ἀγαθῷ, καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς περὶ τούτου διανοούμενοι, καὶ γεραροῖς ἀνδράσιν ἀεί συντυγχάνοντες· διότι,

« Οὗτος μὲν πανάριστος, ὅς αὐτὸς πάντα νοήσῃ, » ἐσθλὸς δ' αὐτὸς ἀεικίνοσ, ὅς εὐ εἰπόντι πίθηται » ὅς δέκε μὴτ' αὐτῆς νοεῖ μὴτ' ἄλλου ἀκούων » ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὐτ' ἀχρητὸς ἀνὴρ. » Ἀταρβεῖς καὶ ἀτρόμητοι ὄμεν διὰ παντός,

καὶ τὰς σκληρὰς τοῦ πολυτραχέου ἡμῶν βίου δοκιμασίας φρονίμως καὶ νουνεχῶς διερχόμεθα· οὐδὲν ἄνευ πόνων τοῖς ἀνθρώποις προσγίνεται· διότι,

« τὴν μὲν κακότητα καὶ ἱλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι » ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναεῖ. » τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρώτα θεοὶ προπάροισεν ἐ-

[ἦσαν
] ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος αἶμος

» καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται » ῥηϊδίῳ δὲ ἔπειτα πέλει, χαλεπὴ περ' εὐδουσα. »

Ἐπισφραγίζων δὲ τὸν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λόγον, φίλοι δμηλικες, ὀφείλω ἵνα ὑπομνήσω ἡμῖν αὐτοῖς, ὅτι ἐν τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθηκόντων θεωρεῖται καὶ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς ἡμῶν, πνευματικὸς τε καὶ φυσικὸς ἀπεριόριστος σέβας. Ἰδοὺ τί ἡμῖν ἀποφαίνεται περὶ τούτου ἡ ἕσω Σοφία: « Κακολογοῦντος πατέρα ἢ μητέρα σέβ- » σθήσεται λαμπτήρ, αἱ δὲ κόραι τῶν ὀφ- » θαλμῶν αὐτοῦ ὄφονται σκότος. » Ἰδοὺ ἀφ' ἐτέρου καὶ ἡ ἕνθεθεν Σοφία τί ἡμῖν παραίνει διὰ τοῦ ποιητοῦ:

« Ὅς τε γονεῖα γέροντα κακῶ ἐπὶ γήραος οὐδ' ὄ » νεικεῖν χαλεποῖσι καθαπτέμενος ἐπέεσσι, » τῷ δ' ἦτοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τε-

[λευτήν,
] ἔργων ἀντ' ἀδικῶν, χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀ- » μοιβήν. »

Γονεῖς ἡμῶν εἰσὶ καὶ οἱ τὸ εἶναι δόντες ἡμῖν· Γονεῖς ἡμῶν εἰσὶ καὶ οἱ ἀμέσως τὸ εἶναι ἡμῖν παρασχόντες· Γονεῖς ἡμῶν τελευταῖον εἰσὶ, καὶ Γονεῖς ὑπεριζήμενοι πάντων τῶν ἄλλων, οἵτινες καθηγῆται καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης ἀπάσης γενόμενοι, κατέστησαν οἱ ἠθικοὶ καὶ πνευματικοὶ πατέρες πάσης κοινωνίας καὶ παντός ἔθνους ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἀγωνισάμενοι καὶ ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἀποθανόντες. — Ἀρκούσι ταῦτα.

Διεθλόντες ἐπιτροχάδην καὶ συνεσκιασμένως πῶς τὰ πρὸς ἑαυτὸν καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου, λείπεται ἤδη ὅπως ἀψώ- μεθα ἀκροθιγῶς καὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον

καὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καθηκόντων αὐτοῦ. Τίνα δὲ ἐστὶ ταῦτα; Ἡ Ἀγάπη· Ἰδοὺ τὸ συνθετικὸν καὶ συγκοινωνικὸν τούτων διάγραμμα. Πᾶσα πράξις ὑπὲρ τοῦ πλησίον γινόμενη καὶ πᾶσα ἠθικὴ θυσία πρὸς τὸν Θεὸν αὐτὸν ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς, ἐξ αὐτῆς ἀπορρέει, δι' αὐτῆς διεξάγεται, καὶ δι' αὐτῆς περὶνεται. Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ βάσις πάσης ἐπὶ κοινῷ ἀγαθῷ ἐνεργείας. Ὁ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν λίαν συνεκτικῶς καὶ σφῶς χαρακτηρίζει τὸ θεμέλιον τοῦτο τῶν πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν καθηκόντων. « Ἡ ἀγάπη, βοᾷ οὐ » τοι, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγά- » πη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ φουριούται· οὐ » ζητεῖ τὰ ἐκουτῆς· οὐ λογιζεται τὸ κακόν » οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ· συγχάριεν δὲ » τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει πάντα ὑπο- » μένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. » Καὶ καθόσον ἀφορᾷ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀγάπη, ὡς ἐρῆν εἰπῶν, περιέχει καὶ ἐνταῦθα πάντα.

« Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐ- » τὰς, βοᾷ ὁ Ἰδίας ἐν Εὐαγγελίῳ » ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ἀγαπῶν με » καὶ πάλιν « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου » τηρήσει. » καὶ παρακτιῶν προστίθησιν: « Ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου » οὐ τηρεῖ. » ὥστε ἐξ ὅλων τούτων τρανώτατα δεῖκνυται ὅτι ἡ ἀγάπη περιέχει ἐν ἐαυτῇ ἅπαντα τὸν κώδικα τῶν πρὸς τὸν πλησίον καὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἀγάπη ἐστὶν ἡ καρπὸς αὐτῆς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑπερκεκλιμένη πάσης ἄλλης θεμελιώδους ἐπιτάγης. « Νυνὶ δὲ μένει τὰ τρία ταῦτα, » Πίστις, Ἐλπίς, Ἀγάπη· μεί- » ζων δὲ τούτων ἡ Ἀγάπη. »

Μετὰ τοιαύτας ζωηροτάτας ἐνδείξεις, πᾶσα ἐκ μέρους ἡμῶν ἀνάπτυξις λογιζεται περιττὴ καὶ ὀχληρὰ. Διὸ καὶ παραίνουμεν ἐνταῦθα τὴν περὶ τούτων πραγματείαν, οὐσιωδῶς τι μόνον προστιθέντες.

Εἶεν, δύναται τις ἵνα μοι ἀντιτάξῃ: Ταῦτα πάντα οὕτως ἔχουσιν· ἀλλ' ἡ τῆς-

σις τῶν ἱερῶν τούτων ἐνταλμάτων οὐ μόνον ὑπὸ τῶν νεωτέρων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν παραιοτέρων παραβιάζεται πολλάκις καὶ παραγκωνίζεται. Τίς ἄρα θέλει εἰσεῖναι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἄγρυστος τούτων κηδεμῶν καὶ φύλαξ; Ἡ πολιτεία; ἀλλ' αὕτη ἀπλῶς μόνον κολάζει καὶ παιδεύει τοὺς ταρζίνας τῆς δημοσίου εὐθηνίας καὶ ἀσφαλείας· ὥστε οὔτε αὕτη δύναται ἵνα ἐνεργῆ δραστηρίως ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος καὶ ἀκραεινότητος ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἐπιβάλλει ἡ ἠθικὴ. Ἀπαντῶν εἰς τοῦτον λέγω: Ἡ θρησκεία διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, ἦτοι τοῦ Κλήρου· Ναί, ὁ Κλήρος ἐστὶ τὸ ὄργανον τῆς τοιαύτης κηδεμονίας, φέρων ἀνωθεν τὴν ἱεράν ταύτην καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπιτετραμμένη αὐτῷ ἐντολή· οὗτος ἐστὶν ὁ προορισμὸς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς συστάσεως αὐτοῦ

Ἡ μικρὰ πείρα, ἣν περ προσκίταται πρὸς ἄνθρωπος κατὰ τὸ βραχὺ τῆς ζωῆς αὐτοῦ διύστημα, αἱ ἰδιωτικαὶ ἐκάστης οἰκογενεῖας παραδόσεις, ἡ γενικὴ παντός ἔθνους βιογραφία, ἡ καθολικὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπάσης ἱστορία, ἡ κοινὴ πάντων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν δμολογία καὶ αὕτη ἡ θρησκεία, παμφηρεῖ ἀποφάνονται ὅτι ὁ κόσμος οὗτος δύναται ὅπως λίαν προσφυῶς κληθῆ κοιλὰς τις κλαυθμῶνος, καὶ πρὸς τὸν τῆς Χαλάνης πύργον ἐξορμωθῆ. Πάλιν, ἀγῶνες κακουχίαι, ἠθικαὶ ἐξαμβλώσεις, στερήσεις, δοκιμασίαι, δάκρυα· Ἀνωμαλία τις καὶ ἀταξία γενικὴ, εἰ καὶ κατ' ὄψιν μόνον συνισταμένη, σκανδαλίζει ὅμως καὶ συγγέει πολλοὺς, τὸν τε βίον αὐτῶν εἰς ἀθυμίαν καὶ ψυχικὴν ἐδύνην καταθυβί- ζουσα, αὐτοὺς τε ὀσημέραι ἠθικῶς τιτρώσουσα. Πολλάκις μάλιστα, τοσαύτω βαραίει καὶ σκληραὶ ἐπέρχονται αἱ δοκιμασίαι αὗται, ὥστε, πολλοὶ, θύματα ἐκείνων ἐλλεινὰ καὶ ἀξιοδάκρυτα γινόμενοι, ἀφηνί- ζονται παντελῶς ἀπὸ τε τοῦ ὕλικου καὶ ἠθικῶς κόσμου, ἢ κατὰ τῆς ὑπερτάτης Δικαιοσύνης θεασάως ἐκτοξεύοντες, ἢ κατὰ

τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωῆς μιαιφόνον καὶ βέβη-
λον χεῖρα ἀναλήπτως ἀφιέντες. Καὶ οὕτω
πρὸ τῶν οφθαλμῶν ἡμῶν πτώματα τῆς
ἠθικῆς ταύτης ἀπολείπεται ἐκτίθενται ἐκτά-
δην κείμενα καθ' ἡμέραν.

Ἐὰν πρὸς στιγμὴν ζητήσωμεν ὅπως ἀνα-
καλύψωμεν τὴν ἀρχικὴν τῶν τοιοῦτων ἀ-
πονενομένων ἀποτολημάτων αἰτίαν, θέ-
λομεν ἀνεύρει ὅτι τὴν ἐπώδυνον ταύτην
συνέπειαν προκαλοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ,
ὅτε μὲν ἡ παρενόησις τῶν αἰωνίων τῆς
ἀπροσωπολήπτου Δικαιοσύνης νόμων, ὅτε
ἡ ψυχρότης καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς πρὸς τὸν
Δημιουργὸν ἡμῶν ὀφειλουμένης ὑποταγῆς
καὶ ἀγάπης, καὶ ἄλλοτε, ἡ σπάνις ἠθικῆς
τινος ἀκρωδύνου παραμυθίας, τὴν μὲν ἀ-
σθενῆ ἡμῶν φύσιν ὑποστηρίζουσα, ἡμᾶς
δὲ εἰς τὸν γιγάντιον τοῦτον ἀγῶνα ὡς μά-
λιστα κραταιοῦσα. Ναι, τὸ ὁμολογῶ,
πολλὰ τὰ δεινὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ἐδῶ,
οἰκογενειάρχης, ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογε-
νεῖας περιστοιχισμένος, ἀκούεις, τρέμων,
καὶ πάλλων τὴν καρδίαν, τῆς γοερᾶς ἐ-
κείνης καὶ σπαρξικαρδίου φωνᾶς τῶν
δυστήνων αὐτοῦ φιλιτάτων, γυμνῶν καὶ ἀ-
στέγων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου
στερουμένων. Ἐκεῖ, χήρα, ὑπὸ ἀνηλικίων
ὄρφανῶν περικυκλουμένη, στεναρίζει ἀκατα-
παύστως, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν
πιντελῆ αὐτῆς ἐξόντισιν ἀναμένουσα. Ἀλ-
λαχοῦ, παρθένου ἐν ὥρᾳ γάμου, ὑπὸ τὴν
αἰγίδα τῆς ἀγείρας καὶ τῆς σωφροσύνης
ἀνατετραμμένοι, ὑπὸ τῆς ἐπαχτοῦ πενίας
κατατροχόμενοι, εἰς τὰς σκοτίας τῆς δια-
φθορᾶς ὁδοῦ ἐξοκέλλουσι. Ὅτε μὲν θά-
νατος σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος ἀποδεκα-
τίζει ἀπανθρώπως οἰκογενεῖας πολυκλαδεῖς
καὶ πολυκλώνους, ἀπύγωναι καὶ ἀπελ-
πίσιν ἐν αὐταῖς ἀντεισάγων ὅτε δὲ υγεία
νοσηρὰ καὶ σαθρὰ καθίστησι τὸν βίον ὄν-
τως ἀβίωτον, καὶ τὸν θάνατον. εὐεργέτη-
μα. Ποῦ μὲν καθαρὰ καὶ σεμνὴ πολιτεία,
ὑπὸ μυρίων δυστυχημάτων φαίνεται ἀμει-
βομένη ποῦ δὲ, βίος ῥυπαρὸς καὶ ἐκδεδι-
τημένος πάντων τῶν ἀγαθῶν φαίνεται

βρίθων, πλήρους εὐδαιμονίας ἀπολαύων.
Δεξιᾷ, ἀκούονται οἰμωγαὶ καὶ δολογμοὶ
τῶν ἄλλομένων ἀριστερᾷ, εὐχολαί καὶ
ἐμβατήριοι τῶν ἄλλόντων πικάνες. Ἐνῶ
ἄσματα βακχικὰ καὶ ὄργια πληροῦσται ἀ-
κοῆς μου, ἀμέσως προσευχῆ κατανυκτικῆς
ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν οὐρανὸν διαδέχον-
ται ἐκεῖνα. — Ἰδοὺ ἡ Εἰκὼν, ἣν παρίστη-
σιν ὁ κόσμος οὗτος τοῖς πᾶσι πάντοτε
καὶ πανταχοῦ.

Πᾶς τις ἐννοεῖ τίνι τρόπῳ ἐκ τοιοῦτων
καὶ τοσοῦτων περιπετειῶν καὶ ἀντιθέσεων
προκύπτουσι τὰ στυγερά ἐκεῖνα ἀνομήμα-
τα, ὧν ἤδη ὑπεμνησάμεθα. Ἀλλὰ πῶς;
Ἦν ποτὲ δυνατὸν ὁ Θεός, τὸ δημιούργημα
αὐτοῦ, εἰς τοιαῦτα δεινὰ ἐκτεθειμένον καὶ
ὑπὸ τοιοῦτων κακῶν ἐπαπειλούμενον, ἵνα
ἐγκαταλίπη ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ζένον
πάσης προστασίας καὶ πατρικῆς κηδεμο-
νίας; Οὐδέποτε. Διὸ καὶ ἐδωρήσατο αὐτῷ
τὴν Θρησκείαν, λειτουργοῦς αὐτῆς
ἰδίους προστησάμενος, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἀνα-
θέμενος πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἐπὶ τού-
των πάντων πρόνοιαν καὶ διηνεκῆ ἐπα-
γρύπνησιν. Οἱ λειτουργοὶ οὗτοι, οἱ ἄνωθεν
τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀποστολὴν παραλα-
βάντες εἰσὶ, τὸ ἐπαναλέγω, οἱ Ἰερεῖς.

Ἐπιτρέψατέ μοι ἐκ τοῦ ὕψους τῆς πνευ-
ματικῆς ὑμῶν περιωπῆς, ὧς λειτουργοὶ
τοῦ Ἰψίστου καὶ ποιμένες τῶν λογικῶν
προβάτων, ἐπιτρέψατέ μοι ὅπως, ἐνταῦθα
γενόμενος τοῦ λόγου, ἐπισυναψῶ διὰ βρα-
χέων τὸ μέγα τῆς ἀποστολῆς ὑμῶν. « Ἰ-
» μ ε ἰ ς ἔ σ τ ἔ τ ὁ φ ὠ ς τ ο ὕ Κ ὁ
» σ μ ο υ » Ὡ σύστασις πλήρης δόξης
καὶ μεγαλείου κώδικς μεγάλων καὶ ἀνυ-
πολογίστων ὑποχρεώσεων. Ἰμεῖς, ἔχοντες
τὴν διάνοιαν βεβαπτισμένην ἐν τῷ λουτρῷ
τῶν ἱερῶν τῆς Ἀληθείας ναμάτων, ὀφεί-
λετε ὅπως νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπαγρυ-
πνῆτε ἐπὶ τῶν λογικῶν προβάτων, βλέ-
ποντες, « ἵνα μή τις αὐτὰ ἔσται ὁ συλα-
» γωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς
» ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
» πων, καὶ κατὰ τὰ σμῆματα τοῦ κόσμου. »

διότι οὕτω ποιῶντες, ἄντως ἐστέ τ ὁ φ ὠ ς
τ ο ὕ κ ὁ σ μ ο υ. Ἰμεῖς, ἔχοντες τὴν καρ-
δίαν ἔμπλεων τῆς Ἀγάπης, ὀφείλετε ὅπως
τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῆς ὑπομείνητε, μιμού-
μενοι τὸν οὐρανοθάλαμον ἐκεῖνον διδάσκα-
λον, ὅς, ὑπόδειγμα ἡμῖν αἰώνιον καταλι-
πεῖν βουλόμενος, βοᾷ: « Ἐν κόποις πε-
» ρισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως,
» ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις
» πολλακίς· κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους
» ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους
» ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις·
» ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολ-
» λάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ, ἐν ψύχει καὶ
» γυμνότητι. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ;
» Τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;
Οὕτω πολιτευόμενοι ἄντως ἔ σ τ ἔ τ ὁ
φ ὠ ς τ ο ὕ Κ ὁ σ μ ο υ. Ἰμεῖς σταυρώ-
σαντες τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ
ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ τὸν θῶρακα τῆς δι-
καιοσύνης περιβαλόμενοι, ὅσα δὲ ἐστὶν ἀ-
ληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφι-
λῆ, εἴτις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα
λογιζόμενοι καὶ ταῦτα πράσσοντες, ὀφεί-
λετε, ὅπως διὰ τούτων ὑπογραμμῶν προ-
βάλλητε τοῖς ἀγνοοῦσιν αὐτὴν τὴν ἐν τῷ
κόσμῳ ἀναστροφὴν ὑμῶν καὶ πολιτείαν·
καὶ τότε ἄντως ἔ σ τ ἔ τ ὁ φ ὠ ς τ ο ὕ
Κ ὁ σ μ ο υ. Ἰμεῖς, μᾶλλον ἐλόμενοι συγ-
κακουχεῖσθαι τῷ λαῷ ἢ... ὀφείλεται
ὅπως νουθετήτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυ-
θῆσθε τοὺς δολιχοψύχους, ἀντέχησθε τῶν
ἀσθενῶν, μακροθυμήτε πρὸς πάντας, καὶ
εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας τὸ ἀγαθὸν
πάντοτε διώκοντες. Καὶ πῶς τότε δὲ ν
εἰ σ θ ε τ ὁ φ ὠ ς τ ο ὕ Κ ὁ σ μ ο υ;
Κλαίετε μετὰ κλαιόντων, χαίρετε μετὰ
χαιρόντων. Γένεσθε τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀ-
σθενεῖς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδίσητε· τοῖς
πᾶσι γένεσθε τὰ πάντα, ἵνα πάντας τινὰς
σώσητε. Κακοπαθήσατε ὡς καλοὶ στρα-
τιῶται ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας, ὅπως μετὰ
παρρησίας καὶ ὑμεῖς εἰς τὸ τέμα τοῦ σα-
δίου ἀφικόμενοι, εἴπητε τὸν δρόμον τῆς
ἀποστολῆς ἡμῶν τετελέκαμεν· λοιπὸν ἀπό-

καίται ἡμῖν ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος.
Τότε ἄντως καὶ τ ὁ φ ὠ ς τ ο ὕ Κ ὁ
σ μ ο υ γενήσεσθε, καὶ τοῦ αἰδίου φωτός
μέτοχοι εἰς αἶωνα τὸν ἅπαντα ἔσσεσθε.

Ναι, λειτουργοὶ τοῦ Ἰψίστου. Ἰμεῖς ἐ-
στὲ ἡ δόξα, ἡ τιμὴ, ἡ παραμυθία καὶ τὸ
ἀγαλλίαμα ἡμῶν· ἐξ ὑμῶν ἐξαρτᾶται ἡ
πᾶσα ἡ ἠθικὴ ἡμῶν μόρφωσις. Ἡ ἱστορία
τῶν ἐνδόξων ἐκείνων αἰώνων κηρύττει τὴν
ἀλήθειαν ταύτην. « Ἐὰν τὸ ἄλας μωραν-
» θῆ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; » Ἐὰν ὑμεῖς πα-
ρενοήσητε τὸ ἀληθὲς ὑμῶν Καθῆκον, τότε
οἱ τάλανες ἡμεῖς ἐσόμεθα « ὡς τερέβινθος
» ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα αὐτῆς, καὶ ὡς
» παράδεισος μὴ ἔχων ὕδωρ· καὶ ἡ ἰσχὺς
» ἡμῶν ὡς καλάμη στυππίου· ἡ δ' ἔργα-
» σία ἡμῶν ὡς σπινθῆρες πυρός. » Μὴ γέ-
νοιτο!

Ἰδοὺ, Κύριοι, ἐν συνόψει τὰ καθήκοντα
τοῦ ἀνθρώπου θεωρουμένου κατὰ τὰς τρεῖς
γενικὰς αὐτοῦ διαίρεσεις. Ἐν μόνον ἄρθρον
λείπετε ἀφορῶν τὸν ἄνθρωπον· περὶ αὐτοῦ
προσεχῶς προσθεῖς ὀλίγα, περὶ αὐτοῦ
μετὰ τοῦ ἔτους τὴν πραγματείαν μου
ταύτην.

(ἀκολουθεῖ).

Ἰ. Ἀριστοκλής.

— — —

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ὁ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Δεσποτικὸς
Θρόνος μετὰ τοῦ Ἀμβωνος

ἢ
Αὐτοσχέδιος Διατριβὴ Ἱστορικὴ,
Ἀρχαιολογικὴ καὶ Φιλολογικὴ.

*) Περὶ τῶν νῦν Πατριαρχείων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς
ἐπιγραφῶν. — β) Περὶ τοῦ μενοκεφάλου καὶ δικεφα-
λου ἀστού. — γ) Περὶ τῆς στήλης τοῦ Αὐτοκράτορος
Μαρκιανῆ. — δ) Περὶ σκεπτικῶν τιμῶν χωρίων τῶν

Πλάτωνες, — ε) Περί τοῦ ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ Ὀδαίσκου, περὶ τοῦ βῆθρου αὐτοῦ, τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφῶν, ἀναγλύφων, τῶν τεσσάρων αὐτοῦ χαλκῶν κύβων καὶ εἰς τί αὐτὸ ἐχρησάμευε πρότερον,

ΥΠΟ

Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ

—
ΑΘΗΝΗΣΙ

Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως
1861.

Ἀνέγνωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν διατριβὴν ταύτην, τῆς ὁποίας τὴν ἐκδοσιν εἶχομεν πρό τινος καιροῦ ἀναγγεῖλει διὰ τῆς Κασταλίας. Ἐπιχειροῦμεν σήμερον σύντομον περίληψιν αὐτῆς, βέβαιον ὅτι οἱ ἀναγνώσται τῆς Κασταλίας θέλουσιν εὐχαριστηθῆ, διότι γνωρίζουσι καὶ ἐξ ἄλλων ἀξιολόγων συγγραμμάτων τὴν διακεκριμένην τοῦ συγγραφέως παιδείαν καὶ τὰς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν ἰδίως γνώσεις καὶ μελέτας αὐτοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ, λέγει ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, σωζομένων διαφόρων ἱερῶν καὶ σεπτῶν κειμηλίων, ἐναριθμοῦνται, ὁ Δεσποτικὸς Θρόνος καὶ ὁ ἱερός Ἄμβων, ἀμφότερα Σαμβυκτοκόλλητα (συντεφοκέντητα), κοινῇ δὲ ἐπικρατεῖ ἐκ παραδόσεως γνώμη ὅτι ἦσαν ποτὲ ἱερά τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Σοφίας σκεύη καὶ διασωθέντα ἐκ τῆς ἐπὶ Ἀρχαδίου Αυτοκράτορος (404) πυρπολήσεως τοῦ ναοῦ ἐκείνου ὑφίστανται μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ τότε χρήσει ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῇ ἐκκλησίᾳ

καὶ ὀνομάζονται ἀμφότερα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — Τινὲς δοξάζουσι ὅτι ὁ θρόνος δὲν εἶναι ἀρχιερατικὸς ἀλλὰ βασιλικὸς, τεκμαιρόμενοι ἐκ τινῶν ἐνσκαρῶν σωζομένων εἰς τοὺς ἐμπροσθίους στύλους τοῦ θρόνου, εἰς τοὺς ὁποίους γνωματεύουσι ὅτι ἦσαν ἐγκεκολλημένοι τιμαλφεῖς λίθοι, κόσμου καὶ λαμπρότητος ἕνεκα ἄλλοι ἀποφαινόμενοι ὅτι ὁ θρόνος ἦτο αυτοκρατορικὸς, εἰκάζοντες τοῦτο ἐκ τῶν σωζομένων εἰς αὐτὸν σμβυκτίνων δικεφάλων ἀετῶν.

Ὅτι ὁ θρόνος δὲν ἦτο βασιλικὸς, ἀλλὰ πατριαρχικὸς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω· ἐκτὸς τούτου, ὁ τόπος τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου δὲν ἦτο ἔξω τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ ἐντὸς τοῦ καθολικοῦ, ἀλλ' ἔκειτο ὁ θρόνος ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐν τῷ Συ θρόνῳ. Ὅπου δὲ τὴν σήμερον κεῖνται οἱ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι, ἐκεῖ ἴστατο ὁ αυτοκρατορικὸς, φαίνεται, θρόνος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἐκκλησιαστικὸς Αυτοκράτωρ· ὁ δὲ Πατριάρχης ὡς ἱεουργὸς διέμενεν ἐν τῷ ἱερῷ κτλ. καὶ διὰ τοῦτο ὁ νῦν μὲν ἀρχιερατικὸς θρόνος, ἄλλοτε δὲ αυτοκρατορικὸς, ὀνομάζεται καὶ μέχρι τῆς σήμερον δεσποτικὸς ἢ δεσποτικὸν βῆμα, διότι Δεσπότης καὶ Ἁγ. Δεσπότης ὁ μόνος ὁ αυτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνομάσθη τὸ πρῶτον καὶ Δέσποινα ἢ Αυτοκράτειρα. Ἐκ τούτων εἰκάζομεν ὅτι ὁ πρὸς τὸν ἀρχιερέα πολυχρονισμὸς « τὸν δεσπότην (καὶ Ἀρχιερέα) ἡμῶν Κύριε, φύλαττε, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα κτλ. » κυρίως ἀπεδίδοτο πρὸς μόνον τὸν Αυτοκράτορα, τὸ δὲ ἐπισυναπτόμενον « καὶ Ἀρχιερέα, » φαίνεται εἰς ἐμὲ, λέγει ὁ Κύ-

ριος Χρυσοβέργης, μεταγενεστέρα προσθήκη (δηλ. μετὰ τὴν ἀλωσιν γενομένην) κτλ.

Εἰσερχόμενοι εἰς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τὸν Πρόναον (ἢ Νάρθηκα) ἀπαντῶμεν ἄνωθεν τῆς δεξιᾶς Πύλης ἐπιγραφῆτινα, ἐξ ἧς μαθηθάνομεν ὅτι ὁ ναὸς ἀνωκοδομήθη τὸ 1720 δεκεμβρίου 18, ὅτι ὁ Πατριάρχης ὀνομάζετο Σεβασμιώτατος κτλ.

Δευτέρα ἐπιγραφή δὲκτάστιχος Ἑρωσιεγειακὴ ὑπάρχει ἄνωθεν τῆς Μεσαίας Πύλης τοῦ ναοῦ φέρουσα τὴν χρονολογίαν αὐτῆς. Εἰσερχόμενοι δὲ διὰ τῆς Μεσαίας Πύλης ἀπαντῶμεν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς ἐπὶ τὰ δεξιὰ παραστάδος ἄνωθεν τοῦ πρώτου ξύλου (ἢ στασιδίου), τρίτην ἐπιγραφὴν, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ ἐλιθοστρώθη τὸ 1720 δεκεμβρίου 3.

Προχωροῦντες πρὸς τὴν Ὠραίαν Πύλην ἀπαντῶμεν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τὸν ἱερόν Ἄμβωνα, τὸν ὁποῖον, ἀγνωστῶ, λέγει ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, πόθεν ὀρμηθέντες οἱ γράψαντες, ὀνομάζουσι τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ σύγχρονον πρὸς τὸν σωζόμενον Δεσποτικὸν Θρόνον· διότι ἀπλῆ καὶ ἐπιπόλαιος ἐπίσκεψις ἀμφοτέρων τῶν ἱερῶν τούτων σκευῶν καταδεικνύει ἡλίκη διαφορά ὑφίσταται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τελειότητα τῆς τέχνης καὶ τὴν λεπτοουργίαν τῶν ὀστρεογραφημάτων καθότι, εἰ καὶ ἀμφότεροι σαμβυκτοκόλλητοι, ἀλλ' ἢ τοῦ Ἄμβωνος τέχνη δὲν εἶναι ὡς ἡ τοῦ θρόνου, λεπτή, γλαφυρὰ καὶ κομψή. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ ἐκ τινος ἐξαστίχου ἐπιγραφῆς, σωζομένης περὶ τὰ κράσπεδα τοῦ Ἄμβωνος, καταδεικνύεται ὅτι ὁ Ἄμ-

βων εἶναι νεώτατος (1703).

Ὁ σωζόμενος Θρόνος φέρει ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων δύο στύλων σαμβυκτίνους ἀετοὺς δικεφάλους (ἢ μᾶλλον διχοτόμους), ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ θρόνος χρονολογεῖται μετὰ τὸν 10ον αἰῶνα, διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ κατωτέρω ἤρξατο νὰ χρησιμεύῃ ἐν γένει ὁ διχοτόμος ἀετὸς ὡς ἐμβλημα ἐπὶ τῶν Αυτοκρατορικῶν σημαίων καὶ λοιπῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων, ἐνῶ τὰ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τοιαῦτα ἀντικείμενα ἢ φέρουσι μονοκέφαλον τὸν ἀετὸν ἢ τὸν σταυρὸν μόνον.

Περὶ τοῦ μονοκεφάλου καὶ δικεφάλου ἀετοῦ: — Ὁ μονοκέφαλος ἀετὸς, ὡς στρατιωτικὴ σημαία, ἦτο χρήσιμος παρὰ Πέρσαις, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ξενοφῶν· καὶ φαίνεται ὅτι ἐκ τῶν Περσῶν παρέλαβον εἰς τὰς λεγεῶνάς των ὡς στρατιωτικὸν σῆμα τὸν ἀετὸν οἱ Ῥωμαῖοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὸν ἀετὸν ὡς ἱερόν τοῦ Διὸς μετεχειρίσθησαν εἰς τὸ ἀέτωμα τῶν εἰς τὴν θεότητα ταύτην ἀφιερωμένων ναῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες λοιπὸν τὸν ἀετὸν παρὰ τῶν Περσῶν, τὸν εἶχον μονοκέφαλον ὡς σημαίαν τῶν λεγεῶνων των, χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἢ χαλκοῦν, με ἀναπετασμένας πτέρυγας ἐπὶ δόρατος, ἀπλῶς ἢ κρατοῦντα εἰς τοὺς ὀνυχὰς τοῦ κεραυνὸν καὶ ἐντὸς ὠρθωμένου στεφάνου δάφνης καθήμενον. Ἐν γένει δὲ ἐξωγραφεῖτο ὁ μονοκέφαλος ἀετὸς ἐπὶ τῶν σημαίων, ἢ ἐχρυσοσκεντεῖτο κεκοσμημένος πολυτίμοις λίθοις καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τῶν σημαιοφόρων ἐν ταῖς στρατείαις, πρὸ τῶν Αυτοκρατόρων καὶ μετὰ ταῦτα ἰδίως τῶν Χριστιανῶν, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου· ἢ δὲ τοιαύτη ση-

μαία ἐκαλεῖτο Λάβαρον. Τὸ Λάβαρον ἦτο δόρυ ἔχον ἐπὶ κεφαλῆς ὀριζόντιον κεραίαν, ἐξ ἧς ἐξηρτάτο πορφυροῦν τετράγωνον ὕφασμα, ἔχον ἐν τῷ μέσῳ χρυσοῦφαντον ἢ ἐξωγραφημένον μονοκέφαλον ἀετὸν. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πολεμῶν πρὸς τὸν Μαξέντιον εἶδεν ἐν τῷ στερεώματι τὸ Λάβαρον ἔχον ἀντὶ ἀετοῦ τὸν σταυρὸν μετὰ τῆς ῥήτρας, « Κωνσταντῖνε, ἐν τούτῳ νίκα, » « Constantine, hoc signo vinces » (α)· καὶ ἐκτοτε ἀντεκατέστησεν εἰς τὸ Λάβαρον τὸν σταυρὸν ἀντὶ τοῦ ἀετοῦ ἢ τὸ μονόγραμμα σημαῖνον τὸ, Ἰησοῦς Χριστός. — Μονοκέφαλοι ἀετοὶ τὴν σήμερον σώζονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἷς μὲν εἰς τὸν ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ ἐξερχομένου τοῖχον τῆς Πύλης τοῦ Ῥωμανοῦ (Τὸπ-κχποῦ), μὲ ἀνεπτυγμένας πτέρυγας καὶ ἀποκομμένον τὸν λαιμόν· τέσσαρες δὲ εἰς τὰς γωνίας τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ κιονοκράνου τῆς σήλης τοῦ Μαρκιανοῦ, σωζομένης ἐν τινι συνοικίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς περιοχῆς Σαχζαδέ.

Ἐν τῇ διατριβῇ ὑπάρχει λεπτομερῆς περιγραφή τοῦ μνημείου, ἐν ᾗ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης ἀποδεικνύει ὅτι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὸ τοῦ 10ου αἰῶνος ἐφέρετο ὁ ἀετὸς μονοκέφαλος καὶ οὐχὶ δικέφαλος ἢ ὁ σταυρὸς μόνον μετὰ τινος μονογραφῆς ἢ συμβολικοῦ ὁμοιώματος, ὡς φαίνεται τοιοῦτόν τι ἐπὶ τοῦ δυσμικοῦ τείχους τοῦ μεταξὺ τῆς Πύλης τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τῆς Μελανδησίας (Μεβλέ Χανέ καπουσοῦ). Μανθάνομεν δὲ ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ με-

τεχειρίσθησαν τὸν δικέφαλον ἀετὸν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ κατωτέρω (ἀπὸ Χριστοῦ 1048 καὶ ἐφεξῆς), καταγομένων ἐκ τῆς (Κασαμονῆς τῆς) Παφλαγονίας, ὁμοίου τῆς Γαλατίας κοιτίδος τοῦ μυθιομένου δικεφάλου ἀετοῦ, ὅστις ἦν ὁμοιος σχεδὸν πρὸς τὸν ἐν Βογάζ-κιοὶ καὶ Οὐγιούκ δικέφαλον ἀετὸν, καὶ περὶ τοῦ ὁποῖου Χάγκα οἱ Ἀσιαταὶ λαοὶ μέγαν ἐποιῶντο λόγον. Ἐπὶ τέλους ὁ Χαγχογενῆς δικέφαλος ἀετὸς ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν, ἀπομίμημα βέβαια τοῦ τῶν ἐν Βυζαντίῳ Κομνηνῶν καὶ Παλαιολόγων (ἰσως δὲ καὶ εἰσὶν εἰς τὸν λαφύρον καὶ τρόπαιον κατὰ τῶν Γραικύλων) μετεκομισθῆ εἰς τὴν Δύσιν ἐπὶ τῶν σημαίων καὶ τῶν οἰκοσῆμων τῶν χριστωνυμουμένων Ἰπποτῶν, ὅτε ἐπέσρεφον ἀσάνδαλοι τροπαιοῦχοι ἐκ τῆς Παλαισίνης εἰς τὰς Ἰεσίας τῶν. — Ὁ σωζόμενος Θρόνος φέρει δύο ἐπιγραφὰς, τὴν μὲν, νεωτέραν, ἐπὶ τοῦ ὀροφώματος (ἢ οὐρανοῦ) ἐπισκευασθέντος τὸ 1680, τὴν δὲ ἀρχαιότεραν, ἐπὶ τοῦ πρωτοτεύχτου διαζώματός του, γεγραμμένην τὸ 1085, ὅτε καὶ κατασκευάσθη. Ἡ μεταγενεστέρα ἐπιγραφή ἔχει οὕτως:

Ὁ βαρβάρων μὲν ὤλεσε θρόνον χόλος.
Τοῦ βοῖβόδα τ' αὐτόθις Δημητράσκου
Καίνισε τοῦτον Κατακουζηνὸς Ἰεών,
Χρονοτριβοῦντος ποιμένος τ' Ἰακώβου.
ΑΧΗ'.

Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὑπάρχουσιν ἐν τῇ διατριβῇ φιλολογικαί τινες παρατηρήσεις καὶ συγχρόνως ἐρμηνεῖα σκοτεινοῦ τινὸς χωρίου τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν Ἀπολογία τοῦ

Σωκράτους, « Ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνένειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἶόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθαί, οὐδ' ἐλέγχει οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὡσπερ σκισμαγεῖν ἀπολογοῦμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινόμενον. » — Εἰπόν τινες ὅτι ὁ Τε ἦτο κανονικώτερον νὰ κεῖται πρὸ τῆς μετοχῆς· οἶον, « ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὡσπερ σκισμαγεῖν τε ἀπολογοῦμενον καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινόμενον, » ἀλλὰ τότε, λέγει ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, ἀποβαίνει ἀκατανόητον κτλ. κτλ.

Ἡ ἀρχαιότερα ἐπιγραφή τοῦ 1085 ἔχει οὕτω:

ΚΑΝΟΥ ΠΕΦΕΥΓΕ ΘΑΜΒΟΣ ΕΠΤΑ ΘΑΥ-
[ΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΠΡΙΝΟ ΘΑΥΜΑΣΙΟΣ ΟΥΤΟΣ ΙΘΡΟΝΟΣ
ΜΗ ΚΟΣΜΩΝ ΑΥΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥΝΤΟΣ
[ΛΟΜΩΣ
ΧΑΡΙΣΙΝ ΜΕΛΥΩΝΑΟΥΜΙΟΥ Ω... ΠΑ-
ΑΜΠΟΗ ΤΟΣ ΕΙΒΙΟΥ ΠΑΘΩΝ
ΑΧΙΑΜΙΟΥ ΤΗΛΑΦΙΕΡΩΚΟΤΟΣ. ΕΤΙΛΑΠΕ.

Αἱ πλείους τῆς ἐξαστίχου ταύτης ἐπιγραφῆς λέξεις εἰσὶ κλοσωμέναι, ἐνεκα τῆς τοῦ ζωγράφου ἀμαθείας· φαίνεται δὲ νὰ ἔχωσιν οὕτω:

Καὶ νοῦ πέφευγε θάμβος ἐπτὰ θαυμά-
[των
Τῶν πρὶν ὁ θαυμάσιος οὗτος ἰθρόνος.
Μὴ κοσμῶν αὐτὸν Πατριάρχουντος
[ἀνόμως·
Χάρισίν με λύων ἀμνοῦ Ὠμέγ' ἠδ'
[ἄλλα,
Ἄμεμπτος ἐὼν εἰς αἰεὶ ἰσθ' παθῶν
Ἄχῃ ἄμα τοῦ τηλάφιερωκότος. ἔπει
[ἀπέ.

(TOM. Α')

δηλαδή,

« Οὗτος ὁ θαυμάσιος θρόνος, ἐκ-
» φεύγει καὶ τοῦ νοῦ τὴν διὰ τὰ ἐπτὰ
» παλαιὰ θαύματα ἐκπληξίν· δὲν δια-
» πρέπει δὲ, εἰν αὐτὸν ἀναβαίνει παρά-
» νομος Πατριάρχης. Εἶθε δὲ διαμένων
» ἀλώβητος ὑπὸ τῶν ἰσθ' ἰσθ' παθῶν,
» λυτρώνη με χάριτι τοῦ Παμβασιλέως
» Χριστοῦ, (διαλύων) τὰς λύπας μου,
» ὅστις τὸν εἶχον τάξει προθύμως καὶ
» πλουσιοπαρόχως τὸν ἀνέθηκα. » ἐν
» ἔτει 1085.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ ἀφιέρωσις ἐγένετο τὸ 1085, εἶναι, νομίζω, λέγει ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, συντεταγμένη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ὑπότινος τῶν τότε λογίων ἢ τῶν περὶ αὐτὸν σοφῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, λέγει, πείθομαι ὅτι αὕτη εἶναι συντεταγμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ὅστις κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἰδίας του θυγατρὸς Ἄννης τῆς Κομνηνῆς, τοσοῦτον ἦτο πεπαιδευμένος, ὥστε « τοῖς μὲν ὀπλοῖς » τοῖς βαρβάρους ἐνίκα, τοῖς δὲ λόγοις » τοῖς ἀντιθέουσ, κτλ. »

Πέθεν, τότε καὶ πῶς ἀφιερῶθη οὗτος ὁ θρόνος: Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς διανοηθεὶς νὰ γείνη Αὐτοκράτωρ, εἶχεν εὐχρηθῆ, ἀν' ἐπιτυχίαν τῶν δικαίων του ἀξιώσεων, νὰ προσενέγκῃ τι δῶρον εἰς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Μόλις λοιπὸν ἀνέβη τὸν Αὐτοκρατορικὸν θρόνον καὶ περιεποιήθη προσποιούμενος τὸν κληρὸν καὶ ὅσους ὑπώπτευσεν ὑπεναντίους· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐνισχύετο, συνασπισθέντων τῶν ἀποτυχόντων, καὶ προσεκτίσαστο τὸν κληρὸν εἰς ἐαυτὴν ἐπικουρον καὶ τὸν εὐανουχισμένον τότε σῶμα καὶ τὸν νοῦν

(α) Ἄγνοεῖται εἰς ποτέραν τῶν γλωσσῶν ἦτο γεγραμμένη ἡ ῥήτρα αὕτη. (Λαμ. Βυζ. Μελέτ.) Σ. τοῦ Σ.

Εὐστράτιον τὸν Πατριάρχην, ἤρξατο ἐπιθεσίως κατὰ τοῦ Ἀλεξίου τὴν ἀντίπραξιν· πολλοὶ πολῖται ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀλεξίου καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀλέξιον ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου παρούσης καὶ τῆς Ἐκκλησίας ν' ἀπολογηθῆ. Ὁ Ἀλέξιος ἠθώθη, καὶ ἀφοῦ ἐκ τῶν ὑπεναντιῶν του τοὺς μὲν ἐφόνευσε τοὺς δὲ ἐξώρισεν, ἐξεθρόνισε καὶ τὸν Πατριάρχην Εὐστράτιον ἐπὶ λόγῳ θρησκευτικῷ ὡς εὐνοῦχον καὶ κατέστησε ζηλίτην. Θεατριζῶν λοιπὸν Πατριάρχην καὶ ἐκδικούμενος πρὸς νοθεσίαν τῶν Κληρικῶν, ἔκρινεν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐτοῦ θελήσει, οὐχὶ θρόνος αὐτοκρατορικὸς, διότι θρόνος τοιοῦτος προὔπηρξεν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἀνακτοπρεπῆς ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλὰ θρόνος Πατριαρχικὸς κατὰ Πατριάρχου, φέρων τὴν στηλιτευτικὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἀνέγνωμεν, καὶ σημειῖται εἰς τὸ ἱερὸν Σύνθρονον (α).

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων, γίνεται δῆλον ὅτι ὁ ἀετοκόσμητος πατριαρχικὸς θρόνος δὲν εἶναι, ὃν ἀνέβαινε ὁ μέγας τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέρμαχος Χρυσόστομος, ὅστις ἐπατριαρχεὺς τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου αἰῶνος (404), ἀλλ' ὅτι εἶναι μεταγενέστερος αὐτοῦ ἔτη περὶ τὰ 700.

Ἴδου δὲ καὶ πῶς ἐκ τῆς ἀγ. Σοφίας μετεκομίσθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετὰ τηλικαύτας πολιτικὰς περιπετείας καὶ διεσώθη ἀβλαβῆς:

Ὅτε τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1453 εἰσέβαλον κατακτηταὶ οἱ Ὀθωμανοί, ἔ-

(α) Βλέπε Σ. Δ. Βυζάν. Κ. Π. σελ. 407, ἐνθα φαίνεται διαφωνία τις ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἰσως ἀπατώματι (λέγει ὁ κύριος Χρυσόστομος) ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐπιγραφῆς.

σφαζαν, ἐλαφραγωγῆσαν, ἠτίμασαν, ἐξύθρισαν, ἀλλ' ὁμως ἐσεβάσθησαν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, ὧν τοὺς πλείους μετέβαλον εἰς τεμένη τῆς ἰδίας αὐτῶν λατρείας, καταλιπόντες τοὺς λοιποὺς εἰς τοὺς κατακτηθέντας ἑτεροδόξους αὐτῶν Χριστιανούς. Ἡ πολιτικὴ σύνοσις τοῦ κατακτητοῦ Μεχμέτ τοῦ Β' περιποιήθη, περιέθαλψε καὶ ἐπροστάτευσε τὴν θρησκείαν τῶν κατακτηθέντων, ἐχορήγησε πολλὰ προνόμια εἰς τὸν λαοπροβλήτον Πατριάρχην Γεννάδιον τὸν Σχολάριον, σκεύη πολλὰ τοῦ ναοῦ ἀφέθησαν κατεσκορπισμένα ἐν τῷ ναῷ. Ἀφοῦ δὲ ὁ ναὸς οὗτος μετεβλήθη εἰς τέμενος, ἅπαντα τὰ τὴν ὄρμην τῶν κατακτητῶν διαφυγόντα ἱερὰ σκεύη, οἷον, μουσεογραφεῖς εἰκόνες, ἀρχιερατικὰ θρανία τοῦ ἱεροῦ Συνθρόνου, οἷα τὰ μέχρι τοῦδε σωζόμενα ἐν τινι δωματίῳ τοῦ Πατριαρχείου διοδιστρογραφῆ θρανία, ὧν τὸ μὲν, χρησιμεύει ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τοῦ ἀεὶ πατριχοῦντος, τὸ δὲ ἕτερον εἰς ἐκφορὰν τοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ ἐγκαταβιούντος Πατριάρχου, ἐτι δὲ αὐτὸς ὁ περὶ οὗ ἡ Διατριβὴ δεσποτικὸς θρόνος, ἱερὰ λείψανα ἁγίων, καὶ τὸ διασωθὲν ἴσως τμήμα τῆς στήλης, πρὸς ἣν περιδεθεῖς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐφοραγγελώθη ὑπὲρ ἡμῶν, ταῦτα πάντα ἐχαρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Κατακτητοῦ εἰς τὸν Πατριάρχην Γεννάδιον.

Ὁ Πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος μετεκόμισεν αὐτὰ εἰς ὃν ὁ κατακτητὴς παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς κατακτηθέντας ναοὺς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (τὸ νῦν, Σουλτάν Μεχμέτ Τζαμισῆ), ἐκεῖθεν μετὰ δώδεκα ἔτη (1465) μετεφέρθησαν ἅπαντα εἰς τὸν ναὸν τῆς Παμμακαρίστου (τὸ νῦν Φα-

τιγέ-Τζαμισῆ)· ὅθεν τὸ 1690 μετεκομίσθησαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κανάθη, εἰς Εὐλόπορταν καὶ ἐκεῖθεν τέλος μετεκομίσθησαν τὸ 1614 εἰς τὴν κατὰ τὸ Φανάριον γυναικειάν μονὴν ἔχουσαν ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγ. Γεωργίου, εἰς τὰ νῦν δηλ. Πατριαρχεῖα, ἐνθα νῦν σώζονται σχεδὸν ἅπαντα μετὰ δύο μουσειογραφῶν εἰκόνων, τῆς Θεοτόκου (ἐπιλεγομένης Παμμακαρίστου) καὶ τοῦ Προδρόμου.

— Ὁ βελίσκος. — Ὁ Κύριος Χρυσόβεργης λαλῶν περὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὁβελίσκου ἢ τοῦ πυραμιδίου, λέγει ὅτι κακῶς τινες ἐνόμισαν ὅτι ἦλθεν οὗτος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν βεβλαμένος καὶ συντετριμμένος μάλιστα δὲ κολωθωμένος εἰς τὰ πυραμῖδια, διότι τὸ ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν τρίγωνον εἶναι ἰσοσκελῆ, τὸ δὲ βόρειον καὶ μεσημβριὸν σκαλιτὰ κτλ. ἐνῷ τοιοῦτος ὑποτίθεται ὅτι ἀπεκόπη ὁλόκληρος ὁ μονόλιθος οὗτος ὄγκος ἐκ τοῦ λατορείου. Ὁ δὲ κορυφὸς τοῦ Ὁβελίσκου οὐδ' ἓνα καὶ αὐτὸς ἀποδεικνύει ὅτι ὑπέστη οὕτε συντριβὴν οὕτε ἐπιδιόρθωσιν. — Ὁ εἰρημένος Ὁβελίσκος... μετεκομίσθη, λέγει ὁ ἀοίδιμος Κωνσταντῖος, ἀπὸ τὴν Ἡλιοπόλιν (τὴν Ὦν τῆς Θείας Γραφῆς) τῆς κάτω Αἰγύπτου· ἴστατο δὲ ἐκεῖ πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου, μετεκομίσθη δὲ ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου διὰ νὰ στηθῆ εἰς τι μέρος τῆς πόλεως πρὸς στολισμὸν, ἀλλ' ὁμως μετακομισθεὶς ἀφέθη καὶ ἐκεῖτο παρητημένος καὶ ἀπερριμμένος χαμαί, διότι οὐδεὶς τῶν τότε καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀρχιτεκτόνων ἐδύνατο νὰ τὸν στήσῃ κατὰ τὴν πρόθεσιν καὶ ἐφῆσιν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου

καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Τοῦτον κτώρθωσε νὰ στήσῃ Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἐπιστήσας ἐργοδιώκτην τὸν ἀπὸ Δικαστοῦ Ὑπατον τότε τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον. Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ εἰς τὸ βῆθρον δύο ἐπιγράμματα, ὧν τὸ ἐν Ἑλληνικὸν (τετράστιχον Ἡρωελεγείον) καὶ τὸ ἕτερον Ῥωμαϊκὸν (πεντάστιχον Ἡρωϊκὸν ἐξάμετρον).

Ἴδου τὸ Ἑλληνικὸν ἐπίγραμμα (ἐπὶ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς).

Κίονα τετράπλευρον, ἀεὶ χθελὸν καίμενον ἄχθος
Μοῦνος ἀναστήσαι Θεοδόσιος βασιλεὺς
Τολμήσας, Πρόκλο[N] ἐπεκέλευτο, καὶ τόσος ἔστη
Κίων ἡλίοις ἐν τριάνοντα δύο.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν (ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς),

Difficilis quondam Dominis parere se-
[renis
Jussus et extinctis Palmam portare tyr-
[ranis
Omnia Theodosio cedunt, sololique
[perenni
Terdenis sic victus ego domitusque
[diebus
Judice sub Proclo su[pera]s elatus ad
[auras.

Τὰ δύο ταῦτα ἐπιγράμματα διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλα ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἐργασίας τῆς ἀναστηλώσεως, διότι τὸ μὲν Ἑλληνικὸν λέγει ὅτι ὁ τόσος μέγας κίων ἐστήθη ἐν 32 ἡμέραις (ἡελίσις), τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν ἐν 30· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν δύο ἡμερῶν προήλθεν ἐκ τῆς πληροφορίας ἢ μᾶλλον ἐκ τῆς δεξιότητος ἑκατέρου τῶν ἀδῆλων συντακτῶν τῶν ἐπιγραμμάτων, διότι φαίνεται ὅτι ὑπῆρξαν δύο διαφοροὶ οἱ συντάκται.

Μετὰ τὴν λέξιν πρὸς λέξιν ἐξήγη-
σιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἐπιγράμματος,
δίδει ὁ Κύριος Χρυσοβέργης μετάφρα-
σεν αὐτοῦ εἰς ἰσαριθμούς ἐξαμέτρους
στίχους, ὡς ἐξῆς:

Νηλεὺς μελιχίοισι μὲν ἄγεμόσιν ποθ' ὑπέκειν
Κέκρυμαι, τυράννοις δ' ἐκλελοιπόσι δάκτυλον αἶρειν
Πάντα δὲ Θεοδοσίῳ, εἰς τ' εἶκει τελευθᾶουσιν
Ἡρασίην ἐν τριάκοντα δαμείς κ' ἐγὼ ἤττηθείς τε,
Πρόκλου σπεύδοντες, στήριξ' αἴραις κάρηνου.

δηλαδή,

« Ἐγὼ ὁ Ὀβελίσκος ἐλογίσθην πο-
» τὲ ὅτι τοῖς μὲν γαληνοῖς βασιλεῦσι
» (τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ὑπῆρξα
» ἀπειθῆς, εὐπειθῆς δὲ τοῖς πάλαι
» ἀπογενομένοις τυράννοις Φαραῶ
» ἐπεὶ δὲ πάντα ὑπέκει Θεοδοσίῳ καὶ
» τῆ αὐτοῦ ἀειθαλεῖ γενεᾷ, διὰ τοῦτο
» κἀγὼ δαμασθεὶς καὶ (οἶονεῖ γνωσι-
» μαχῶν) ἤττηθείς ἀνυψώθην εἰς τὸν
» αἶρα ἐν τριάκοντα ἡμέραις, Πρόκλου
» τῷ ἔργῳ ἐπιστατοῦντος. »

Μετὰ ταῦτα ὑπάρχει ἐν τῇ διατριβῇ
μακρὰ περιγραφή τοῦ βάρου καὶ τῶν
τεσσάρων χαλκῶν κύβων· ὑποθέτει
δὲ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης ὅτι τὸ βάρ-
θρον τοῦ Ὀβελίσκου ἦτο τῶν Βυζαν-
τιῶν βωμὸς θεότητος τινος παρ' αὐτοῖς,
οἶον, τοῦ Διὸς, ἢ τῆς Ἥρας, ἢ τῆς
Ἑκάτης, ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος κτλ. ἐπὶ
δὲ τοῦ βωμοῦ τούτου ἐστήθη ὁ Ὀβε-
λίσκος διανεμηθέντος τοῦ βάρους κατὰ
τοὺς κανόνας τῆς Δυναμικῆς εἰς τὰ
ἄκρα διὰ τῶν χαλκῶν κύβων· μετὰ
ταῦτα περιεκόπη ὁ βωμὸς εἰς σχῆμα
βάρου ὡς εἶναι τὴν σήμερον κτλ.

— Ὁ Κύριος Χρυσοβέργης, ὡς

πληροφορούμεθα, ἔχει καὶ ἄλλα πολ-
λὰ ἀξια λόγου συγγράμματα, τὰ ὁ-
ποῖα διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς τις
δύναται νὰ ἐννοήσῃ, μένουν εἰσέτι εἰς
τὸ σκότος, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ
ὁποῖα ἐξεδόθησαν μὲν, ἀλλ' ἐξαντλη-
θέντα ἤδη διατελοῦσιν ἀγνωστα εἰς
πρῶτους τῶν νέων. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ
Κυρίου Χρυσοβέργη, πόσοι ἄλλοι λό-
γιοι ἄνδρες, ἐγκύψαντες ἐπὶ πολὺν
χρόνον εἰς σπουδὰς καὶ μελέτας ἐπὶ
διαφόρων ἀντικειμένων, διεπόνησαν
συγγράμματα λίαν ἀξια λόγου καὶ
ἀναγκασιότατα, καὶ ὅμως ταῦτα δια-
μένουσιν εἰσέτι γνωστὰ εἰς μόνον τὸν
διαπονήσαντα αὐτὰ συγγραφέα· ἢ δὲ
φιλομαθῆς νεολαία στερεῖται τῆς ἐκ
τούτων ὠφελίας. Ἡ τοιαύτη κατάστα-
σις τῶν πραγμάτων μᾶς βιάζει ἀκον-
τας ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ὀλίγον ἀφ'
ἡμῶν ἀφισταμένην ἐκείνην ἐποχὴν,
καθ' ἣν ἐν μέσῳ τριχυμῶν καὶ θυέλλης
ἄνδρες ζήλωται τῆς προόδου τῆς νεο-
λαίας ἠγωνίζοντο παντὶ σθένει ὅπως
διασώσωσιν ἰδίαις δαπάναις διὰ τοῦ
τύπου ὅ,τι ἀγαθὸν καὶ χρήσιμον ἐξήρ-
χετο ἐκ τοῦ καλάμου λογίων καὶ ἐπι-
στημόνων ἀνδρῶν, ὁποῖοι ἦσαν εἰ ἀεί-
μηστοὶ ἐκεῖνοὶ Ζωσιμάδαί!

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕΣΙΚΑΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΑΥΤΗΣ.

« Ἀκριθὴ μου κόρη, μικρὰ μου πε-
ριατερά, ἂν ὁ Θεὸς σοὶ χαρίσῃ ζωὴν,
ἂν διαμείνης καιρόν τινα ἐπὶ τῆς γῆς,
πάσχισον νὰ διατηρηθῆς ἀμόλυντος·

ἂν ἀπολέσῃς τὴν ἀγνότητά σου, καὶ
μετὰ ταῦτα συνέλθῃς εἰς γάμον, δὲν
θὰ ἦσαι ποτὲ εὐτυχῆς· δὲν θὰ ἦσαι
ποτὲ ἀληθῶς πεφιλημένη. Ὁ σύζυγός
σου δὲν θέλει ποτὲ λησμονῆσαι ὅτι δὲν
σὲ ἐγνώρισε ἀγνήν, καὶ τοῦτο διὰ σὲ
θὰ ἦναι καθημερινῆς λύπης καὶ ἀπο-
γνώσεως ἄφορμῆ. Πάντοτε θὰ εὐρί-
σκεσαι εἰς ἀνησυχίας, καθότι ὁ σύζυ-
γός σου δὲν θέλει παύσει τοῦ συλλαμ-
βάνειν ὑπονοίας περὶ τῆς διαγωγῆς
σου. Ὡ ἀκριθὴ καὶ πεφιλημένη μου
κόρη! ἂν ζήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, πρόσεχε
μὴ λάβῃς σχέσεις εἰμὴ μεθ' ἐνός μόνου
ἀνδρός, καὶ τήρησον καλῶς ὅ,τι σοὶ
εἶπω, ὡς ἀσπτηρὰν διαταγήν. Ὅταν
εὐαρεστηθῇ ὁ Θεὸς νὰ σοὶ δώσῃ σύζυ-
γον καὶ σοὶ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του,
μὴ ἦσαι ὑπερήφανος, μὴ παραμελήσῃς
τὰ πρὸς αὐτὸν καθήκοντά σου, καὶ μὴ
συγχωρῆς εἰς τὴν καρδίᾳ σου νὰ ἦναι
εἰς ἀντίθεσιν μετ' αὐτοῦ. Μὴ ἀκούης
μετ' εὐχαριστήσεως τοὺς λόγους ἄλ-
λου ἀνδρός, καθότι, φιλότατη μου κόρη,
θέλεις βυθισθῆ εἰς τὴν ἄβυσσον, ἐξ ἧς
δὲν θέλεις δυνηθῆ νὰ ἐξελθῇς. Κατὰ
τοὺς νόμους τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἂν τὸ
πταίσμα σου γίνῃ γνωστόν, θέλουν σὲ
φονεύσει καὶ θέλουν σὲ ρίψει εἰς τὰς
ὁδοὺς ὅπως χρησιμεύσῃς ὡς παράδειγ-
μα εἰς τοὺς λοιπούς· ἢ κεφαλὴ σου
συντετριμμένη θέλει κυλίεσθαι εἰς τὰς
ἀγυῖας. Πητόν τι λέγει διὰ τὰς ἐνό-
χους γυναῖκας: « Θέλετε λιθοβοληθῆ
καὶ κυλίεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς· ὁ θάνατος
ὑμῶν θέλει χρησιμεύσει ὡς μάθημα
διὰ τοὺς λοιπούς. » Τοῦτο θὰ ἦναι
κηλὶς ἀνεξάληπτος καὶ μεγίστη ἀτι-
μία διὰ τοὺς προγόνους σου, τοὺς εὐ-
γενεῖς καὶ τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου,
ἐξ ὧν εἴλκεις τὸ γένος. Θέλεις ἀμα-
ρῶσαι τὴν ὑπόληψιν των καὶ τὴν δόξαν
των διὰ τῆς κακῆς σου διαγωγῆς. Θέ-
λεις συνάμα ἀπολέσει τὴν ὑπόληψιν
σου, τὴν εὐγενειάν σου, τὴν τιμὴν τῆς
γεννήσεώς σου. Τὸ ὄνομά σου θέλει
λησμονηθῆ ἢ μισηθῆ. Θέλουσιν εἶπει
ὅτι ἐτάφης ὑπὸ τὴν κόκκιν τῶν παι-
σμάτων σου. Καὶ μὴ λησμονῆς, κόρη
μου, ὅτι καὶ ἂν οὐδεὶς ποτε σὲ εἶδε
πράττουσαν τὸ κακόν, καὶ ἂν ὁ σύζυ-
γός σου ἀγνοῇ ὅ,τι ἔπραξες, ὁ Θεός,
ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ βλέπων σε,
θέλει ὀργισθῆ κατὰ σοῦ· θέλει ἐρεθί-
σει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ, τὴν
δὲ ἐκδικησὶν τοῦ δὲν θέλεις δυνηθῆ ν'
ἀποφύγῃς. » (α)

ΤΙΝΕΣ ΕΙΣΙΝ ΑΙ ΚΑΛΙΤΕΡΑΙ
ΡΙΝΕΣ;

Ἄνωνμός τις συγγραφεὺς ἐρωτή-
σας ποτὲ ἑαυτόν: « Τίνες εἰσὶν
αἱ καλλίτεραι ῥίνες; » — Αἱ
μεγάλαι, ἀπεκρίθη. Παρατηρήσατε τὰς
εἰκόνας ὄλων τῶν Ῥωμαίων αυτοκρα-
τόρων. Ἡ ρὶς τοῦ Νουμᾶ εἶχε μῆκος
ἡμίσεως ποδός, διὰ τὸ ὁποῖον ἔδωκαν
αὐτῷ τὸ ἐπώνυμον Πομπήλιος, σημαί-
νον ρὶς ὑπερθετικῆ. — Κατὰ τὸν
Πλούταρχον, ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Σό-
λων εἶχον μεγάλας ῥίνας, ὡσαύτως
καὶ πάντες τῆς Ἰταλίας οἱ βασιλεῖς,
ἐκτὸς τοῦ Ταρκίνου Σουπέμβου, τὸν
ὁποῖον διὰ τοῦτο εἶχον ἐκθρονίσει. —

(α) VV: Prescott. Ἱστορία τῆς κατακτήσεως
τοῦ Μεξικοῦ.

Μεγάλη ρίς είναι δείγμα σοφίας· ἀπόδειξις ἢ ρίς τοῦ Ὁμήρου, ἣτις εἶχε μῆκος ἑπτὰ δακτύλων. Ἐκ τούτου, τὸ ῥητόν, ὅτι οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι αἰσθάνονται μακρόθεν, οἱ δὲ ἀνόητοι γερούνται ῥινόσ. » (α)

« Αἱ μεγάλαι ῥίνες, λέγει ὁ Μαρβίλλος τιμῶνται παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, ἐκτός παρὰ τοῖς Σίναις καὶ τοῖς Ταρτάροις.

Αἱ σιμαὶ ῥίνες δὲν ἀρέσκουσι καὶ σημαίνουσι κακὸν οἰωνόν. — Ἡ σύζυγος τοῦ Μοντμορενσύ ἦτο σιμῆ, διὰ τοῦτο εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ὠνόμαζον, Ἡ σιμῆ τοῦ Μοντμορενσύ. — Ὁ δούξ de Guise, ὁ υἱὸς τοῦ φονευθέντος εἰς Βλουᾶ, ἦτο ὡσαύτως σιμός. — Ἐγνώρισα Κύριόν τινα, ὅστις, ἐπειδὴ ἐσέβετο πολὺ τὰς δύο ταύτας οἰκογενείας τοῦ Guise καὶ τοῦ Μοντμορενσύ, ἦτο ἀπαρηγόρητος διότι ὑπῆρχον αὐτοῦ δύο σιμοί, ὡς ἂν τὸ ἐλάχιστον αὐτὸ ἠδύνατο νὰ βλάψῃ εἰς τι. »

Ἀφοῦ αἱ μεγάλαι ῥίνες εἰσὶν αἱ καλλίτεραι, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἢ ρίς τοῦ Τίτου-Λιβίου, τοῦ Ὀιδίου, τοῦ Ἀγγέλου Πολιτιανοῦ, τοῦ Καρόλου Βορβωμαίου, τοῦ Λέοντος τῆς Ἀγκώνης, (προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Della Virtù τὸν 16^{ον} αἰῶνα), τοῦ Κάμπενς καὶ τοῦ Ἀγγλου συγγραφέως Κέτ, θὰ ἐποίησαν πολλοὺς φθονερούς.

Τὸ αὐτὸ δὲν ἠθέλε συμβῆ διὰ τὴν ῥίνα τοῦ Βερῶδου Β. δελφίνου τῆς Ἀρβέρνης, τοῦ ἐπονομασθέντος Κόμητος σιμοῦ· μῆτε τοῦ Γουλλιέλμου τῆς Ὁράνης τοῦ ἐπονομασθέντος κοντομούτου.

Ὁ Φραγκίσκος δούξ τῆς Ἀλανσῶνος, ἀδελφὸς τοῦ Ἑρρίκου Γ'. τοσοῦτον εἶχε παραλλάξει ἐκ τῆς ἐφλογίας, ὥστε ἢ ρίς αὐτοῦ εἶχε διαιρεθῆ εἰς δύο· οὕτω, μετὰ τὴν πανουργον καὶ ἀκαρπον ἀπόπειραν ἣν ἐπεχειρίσθη τὸ 1583 ἵνα κυριεύσῃ παρὰ τῶν συμμάχων αὐτοῦ Φλαμάνδων τὴν Ἀμβέρσην, ἀπόπειραν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα μανία τῆς Ἀμβέρσης, εἶχον ποιήσει δι' αὐτὸν τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα, ἀναφερόμενον παρὰ τοῦ Ἐστούαλου:

Ἄν τοῦ Φραγκίσκου φαίνεται ἢ ρίς διηρημένη
Φλαμάνδοι, μὴ θαυμάσητε,
Καθότι εἰς διπρόσωπον τοιοῦτόν τι θὰ γένη.

Ἡ ρίς τοῦ Κυράνου δὲ Βερζεράκ εἶχεν ἀποκτήσει τοσοῦτον μέγεθος, ὥστε ὁ κύριος αὐτῆς ἠναγκάζετο συνεχῶς νὰ κρατῆ τὸ ξίφος καὶ νὰ ἐπαπειλῆ τοὺς αὐθάδεις τοὺς ὀμιλοῦντας ἐμπαικτικῶς περὶ τῆς ῥινόσ του.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ.

Ὁ Μαρβίλλος λέγει ὅτι μεταξὺ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχουσιν ἴσως δύο, τῶν ὁποίων οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου εἰσὶν ἐντελῶς ὅμοιοι. Τὸ περίεργον, λέγει, εἶναι ὅτι ἢ φύσις ἐπλασε τὸ πρόσωπον οὕτω πως, ὥστε ὅσον δυσειδέσ καὶ ἂν ἦναι, γίνεται ἐτι δυσειδέστερον, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἦναι παραμορφωμένον ἐξ ἀσθενείας ἢ τινος ἄλλης αἰτίας, ἂν θελήσῃ

τις νὰ προσθέσῃ τι, καθότι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀσχημίᾳ ἢ φύσιν διετήρησε συμμετρίαν τινὰ ἀκριβεσάτην. Λόγου χάριν, ἐὰν θέλωμεν νὰ μακρύνωμεν τὴν ῥίνα σιμοῦ τινος, θὰ τὸν καταστήσωμεν μᾶλλον δυσειδῆ, καθότι οὕτω θέλει χαθῆ ἢ συμμετρία πρὸς τοὺς λοιποὺς τοῦ προσώπου χαρακτῆρας, οἵτινες ἀπαιτοῦσιν ἐκεῖνο τὸ μέγεθος τῆς ῥινόσ. Οὕτω κατὰ τινας φυσικοὺς κανόνας, ὁ σιμός πρέπει νὰ ἦναι σιμός καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας, τὸ πρόσωπον τοῦ σιμοῦ ἤθελε γένη διπρόσωπον καὶ ἂν ἐθέταμεν εἰς αὐτὸ τὴν ὠραιότεραν ῥίνα. Προσθέτω ἀκόμη, ὅτι ἐνίοτε εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον καὶ νὰ μὴ ὑπάρχῃ διόλου ρίς, ὡς λ. χ. εἰς τὴν Τοσκανικὴν ἀρχιτεκτονικὴν δὲν ὑπάρχει σπείρα εἰς τὰ κιονόκρανα. Ἡ σπείρα εἶναι καλωπισμός κατὰ τὴν Ἰωνικὴν καὶ Κορινθιακὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ἐνῶ κατὰ τὴν Τοσκανικὴν εἶναι ἀνωμαλία μᾶλλον.

Μικρὰ ρίς, μικροὶ ὀφθαλμοί, μέγα στόμα, ἀντίκουσιν εἰς εἶδός τι ὠραιότητος, τὸ ὁποῖον ἴσως εἰς ἡμᾶς δὲν ἀρέσκει, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ καταδικάζωμεν, καθότι ἔχει καὶ αὐτὸ τοὺς κανόνας του. Οἱ κανόνες οὗτοι εἰσὶ πάντοτε σταθεροί, διὰ τοῦτο οἱ ζωγράφοι, οἱ καλῶς γινώσκοντες αὐτὸ, ἐπιτυγχάνουσιν ἀκριβῶς εἰς τὴν ὁμοιότητα. Εἰς τοῦτο ἐκαυχᾶτο ὁ περίφημος ζωγράφος Ναντέιλ. Ἦκουσα ποτὲ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ὑπάρχουσι χαρακτῆρες τινες τοῦ προσώπου, εἰς οὓς ἀφείλει πολὺ νὰ ἐπιστήσῃ τις τὴν προσοχὴν, καθότι οὗτοι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέτρον εἰς τοὺς λοιπούς· καὶ ὅταν οὗτοι ζωγραφηθῶσι καλῶς, διὰ τοὺς ἄλλους οὐδεμίαν πλέον μένει δυσκολία. Ἠρώτησα αὐτόν ποτε,

ἂν δύναται νὰ ζωγραφίσῃ πρόσωπον ἂπὸν μὲ τοὺς χαρακτῆρας τοὺς ὁποίους θέλω τῷ εἶπει — ναί, μοὶ ἀπεκρίθη, ἀρκεῖ νὰ δυνηθῆς νὰ μοὶ ἀπαντήσῃς ἀκριβῶς εἰς ὅ, τι σὲ ἐρωτήσω, διότι ἐπ' αὐτοῦ συνίσταται ὅλη ἢ δύναμις τῆς τέχνης μου. »

ΓΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑΙ.

Τινὲς ἐκ τῶν ἐνδοξῶν ἀνδρῶν ἔχουσι προτιμήσεις διὰ τινας ἡμέρας τοῦ ἔτους· π. χ. ὁ Ναπολέων ἠγάπα τὴν 20 Μαρτίου.

« Κάρολος ὁ Ε', λέγει ὁ Βραντῶμ, ἠγάπα τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Ματθαίου, καθότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχεν ἀναγορευθῆ αὐτοκράτωρ· κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχε σφραγισθῆ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχε συλλάβῃ τὸν Φραγκίσκον Α. (οὐχὶ κυρίως ἐκεῖνον, ἀλλὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτοῦ). » Ὁ Κάρολος ἐγεννήθη τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγ. Ματθαίου (24 Φεβρ. 1500), τὴν 24 Φεβρουαρίου 1527 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φερδινάνδος εἶχεν ἀναγορευθῆ βασιλεὺς τῆς Βοστανίας· τὴν 24 Φεβρ. 1556 ἐγκατέλιπε τὸν θρόνον.

— Ἡ πρώτη τοῦ Ἰαννουαρίου ἦν διὰ τὸν Φραγκίσκον Α. ὅ,τι ἢ 24 τοῦ Φεβρ. διὰ τὸν Κάρολον Ε'. Οὗτος ἐγεννήθη τὴν 1ην Ἰαννουαρίου· τὴν 1ην Ἰαννουαρίου ἀπέθανεν ὁ πατήρ του καὶ διεδέχθη οὗτος τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας τὴν 1ην Ἰαννουαρίου ὑπᾶνδρευσε τὴν θυγατέρα του· τὴν 1ην τέλος Ἰανν. εἰσῆλθεν ὁ Κάρολος Ε' εἰς Παρισίους.

Ὁ Σίξτος Ε' ἐγεννήθη τετάρτην (13 Δεκεμβρίου 1521)· ἐγκατετάχθη Τετάρτην εἰς τὸ τάγμα τῶν Σχοινοζωστῶν (1537). ἐχειροτονήθη καρδινάλιος Τετάρτην· ἐξελέχθη πάπας Τετάρτην.

« Ὁ Λουδοβίκος ΙΓ'. ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου του (τὴν Πέμπτην τῆς 4 Μαΐου 1643) προσεκάλεσε τοὺς ἰατροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐρώτησεν ἂν ἦτο δυνατὸν

(α) Courrè, Ἐσπερά φιλολογικῆ, τόμ. 7, σ. 119.

νά ζήσῃ μέχρι τῆς ἐπιούσης, εἰπὼν ὅτι ἡ Παρασκευὴ ὑπῆρξε πάντοτε δι' αὐτὸν ἡμέρα εὐτυχῆς· Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν εἶχε νικήσει εἰς τινὰς μάχας, καὶ ὅ,τι τὴν Παρασκευὴν ἐπεχειρίσθη ἐπέτυχεν διὰ τοῦτο ἐνόμιζε πάντοτε ὅτι ἤθελεν ἀποθάναι Παρασκευὴν.» (Dubois).

Ὁ Ἀδπ, ποιητῆς Ἰσπανός, δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ἄνθρωπον λαμβάνοντα ταμβίκον ὀργίζετο, ὁσάκις ἤκουε τινα ἐρωτῶντα τὴν ἡλικίαν τοῦ ἄλλου, ἐκτὸς μόνον ἂν ἡ ἐρώτησις ἐγένετο μὲ σκοπὸν γάμου.

Ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' εἶχε μεγίστην ἀποστροφὴν κατὰ τῶν λευκοφάτων πέλων.

Ὁ Ἑρρίκος Γ' τῆς Γαλλίας ἦτο ἀδύνατον νὰ μένῃ μόνος εἰς δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε γαλῆ.

Εἰκὼν ἐπὶ πόρπης, πεμφθεῖσα ὡς
δῶρον διὰ τὸ νέον ἔτος παρὰ τοῦ
Κυρίου Α. Η. μετὰ τῶν
ἐξῆς στίχων:

Οἱ πρόγονοί μας ἔθεσαν ἔς τὸ νέον ἔτος φόρον,
Ὅν ἐκπληρῶν, προσφέρω σοι τὸν ἑαυτὸν μου
[δῶρον.

Ἄν δὲ ἐπὶ τοῦ γήθους σου ζητῶ νὰ λάβω θέσι,
Μὴ μὲ μεμφθῆς, παρκαλῶ, διότι μὲ ἀρέσει
Νὰ σὲ ἐγγίξω νοερώς, νὰ θεωρῶ συγχρόνως
Ἐάν συμπάσχῃς μετ' ἐμοῦ ἢ πάσχω ἐγὼ μόνος.
Κεῖς ἑρόνος αὐτοκράτορας ἂν ἤθελα καθήσῃ.
Ἐμπρὸς ἔς τὴν θέσιν ποῦ κρατῶ ἤθελα τὸν
[ἀφήσει.

(ἐντὸς τῆς εἰκόνης ὑπῆρχε τὸ ἀκό-
λουθον δίστιχον).

Τί ἔχει ἡ καρδία σου κι' ἀκαταπαύστως πάλλει,
Κι' ἀπὸ τὴν θέσιν ποῦ κρατῶ μὲ σπρώχνει νὰ
[μ' ἐβγάλη;

M A R I A.

Σ' ἀγαπῶ!... δὲν τὸ γνωρίζεις,
Οὔτε κἂν μὲ συλλογῆσαι!

Ἄν μὲ ἴδῃς, — « καὶ τίς εἶσαι;
Τί ζητεῖς; »· θὰ μὲ εἰπῆς!

Ὡ Μαρία, μὴ μ' ἀρνήσῃ,
Μὴ ποτὲ μὲ λησμονῆς!

Ἄ! τίς εἶμαι; ὦ Μαρία! *W*
Ποῖος εἶμαι δὲν ἠξέουεις;

Ἐάν θέλῃς νὰ μὲ εὔρης.
Τὴν καρδίαν σου δὲν ἔρωτᾷς;

Ὡ Μαρία, μὴ μ' ἀρνήσῃ.
Μὴ ποτὲ σου μὲ ξεχνᾷς!

Ἐς τὴν καρδίαν σου ἐπάνω
Θέσῃ τὸ χρυσὸ σου χέρι,
Κι' ὅ,τι ὄνομα προσφέρῃ
Κι' ὅ,τι ὄνομα εἰπῆς,

Ὡ Μαρία, μὴ μ' ἀρνήσῃ,
Μὴ ποτὲ μὲ λησμονῆς!

Τὸ δικό μου εἶν', Μαρία, *W*
Αὐτὸ εἶναι τ' ὄνομά μου.

Ἄν ἴδῃς τὰ δάκρυά μου,
Τότε ἄρα θὰ πεισθῆς;

Ὡ Μαρία, μὴ μ' ἀρνήσῃ,
Μὴ ποτὲ μὲ λησμονῆς!

O K A Φ E Σ.

Ὁ καφὲς, ἀδίκως λέγουσιν, εἶτι βλάπτει τρομαρὰ,
Τοῦτο εἰς ἀνοησία καὶ ἰδέα σφαλερὰ.
Ὁ καφὲς ἀπεναντίας ἐλαφρύνει τὸ κεφάλι,
Φεύγουσιν οἱ καπνοὶ ἐνκόλως, φεύγ' ἀμέσως καὶ ἡ ζάλη.
Οὗτος φέρει εὐθυμίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον πολλήν,
Ἀπατῶνται ἔσοι λέγουσιν ἔτ' αὐξάνει τὴν χολήν.
Μόνον νευρικός ἂν ἦσαι κάμνει μικροτέραν χρῆσιν,
Ἡ ποσότης νὰ θέτῃς ἔς τὴν καφὲν σου κριθῆς ἴσην.
Ἄν γνωρίζῃς μέλα ταῦτα τὸν καφὲν πῶς νὰ βροῖς,
Ὅλα τὰ κακὰ ἐκ τούτου δύνασαι νὰ ἀψηφῆς.
Μὴ καὶ κάτω τὸν καφένσου πάποτε νὰ μὴ τὸν πίνῃς
Κεῖς τὰ γενεῖασου καθόλου πρόσθε νὰ μὴ τὸν χύνῃς
Πίνει τον κομματι κρῶν κ' εἰς φλυζάνιον μικρὸν,
Βάζει ζάχαρι εὐλίγον, μᾶλλον πίνει τον πικρὸν.
Οὕτω δύνασαι νὰ πίνῃς ἀβλαβῶς ἔσους θελήσῃς,
Χωρὶς φόβον μὴ τὰ νεῦρα τὰ λεπτά σου ἐρεθίσῃς.